

SBi 2010:53

Yderområderne og deres til- og fraflytning

Baggrundsrapport til SBi 2010:52: Tilflyttere til
yderområder: forandring, integration og strategier

Yderområderne og deres til- og fraflytning

Baggrundsrapport til SBi 2010:52: Tilflyttere til yderområder: forandring,
integration og strategier

Hans Skifter Andersen
Helle Nørgaard
Jesper Ole Jensen
Carola Simon

Titel Yderområderne og deres til- og fraflytning
Undertitel Baggrundsrapport til: SBI 2010:52: Tilflyttere til yderområder: forandring, integration og strategier
Serietitel SBI 2010:53
Udgave 1. udgave
Udgivelsesår 2010
Forfattere Hans Skifter Andersen, Helle Nørgaard, Jesper Ole Jensen og Carola Simon
Sprog Dansk
Sidetal 49
Litteraturhenvvisninger Side 48
Emneord Yderområder, udkantsområder, tilflyttere, fraflyttere, landsbyer, kommunal service, integration

ISBN 978-87-563-1466-4

Omslagsfoto Christian Deichmann Haagerup

Udgiver Statens Byggeforskningsinstitut,
Dr. Neergaards Vej 15, DK-2970 Hørsholm
E-post sbi@sbi.dk
www.sbi.dk

Eftertryk i uddrag tilladt, men kun med kildeangivelsen: SBI 2010:53: *Yderområderne og deres til- og fraflytning*. Baggrundsrapport til: SBI 2010:52:Tilflyttere til yderområder: forandring, integration og strategier. (2010)

Indhold

Forord	4
Indledning	5
Datamaterialet og struktureringen af analysen.....	5
Viden om årsager til vandringer til og fra yderområder	6
Hovedkonklusioner.....	9
Til- og fravandringen fra yderområderne	9
Forklaringer på vandringerne.....	9
Sammenfatning	11
Yderområderne og deres til- og fraflytning	11
Karakteristik af tilflytterne.....	12
Omstændigheder i forbindelse med tilflytningen	14
Gruppering af tilflytterne ved clusteranalyse	17
Beskrivelse af de enkelte yderområder	18
Befolkningen i yderområderne	21
Alders- og familiesammensætningen	22
Uddannelse, beskæftigelse og sociale ydelser	23
Forskelle mellem yderområderne	23
Omfanget af til- og fraflytning fra yderområderne	25
Stabile og ustabile tilflyttere	26
Karakteristik af tilflytterne.....	27
Uddannelse, beskæftigelse, sociale ydelser og indkomst.....	29
Omstændigheder i forbindelse med tilflytningen.....	35
Familieændringer.....	36
Ændringer i arbejdssituationen	37
Boligændringer	40
Flytning til fødeegnen?	41
Statistiske analyser af tilflytterne	43
Sammenligning af tilflytterne med alle flyttende > 50 km ved logistisk regression	43
Gruppering af tilflytterne ved clusteranalyse	44
Litteratur	48

Forord

Udviklingen i Danmark har i de sidste 30 år været karakteriseret ved en centralisering af den økonomiske aktivitet i landet omkring Hovedstaden og Østjylland. Yderområderne er i de fleste tilfælde dele af landet, som ligger længst væk fra disse økonomiske og befolkningsmæssige vækstcentre. Det er kommuner, som i nogle tilfælde er truet af både økonomisk og befolkningsmæssig tilbagegang.

I denne analyse er set på til- og fravandringen fra en række af de kommuner, der kan karakteriseres som yderområder. Der gives til start en kort karakteristik af kommunerne og deres befolkning sammenlignet med hele landet. Dernæst belyses hvem og hvor mange, der vandrer til og fra områderne, og hvordan tilflytterne adskiller sig fra fraflytterne. Tilflytterne sammenlignes desuden med andre vandringer i hele landet, og sammensætningen af tilvandringen til de forskellige områder og til by og land i områderne belyses. Sidst i rapporten belyses nogle af årsagerne til, hvorfor man flytter til yderområderne, og hvordan dette afviger fra andre flytninger. Det gøres ved at se på, hvilke ændringer, der skete for husstandene i forbindelse med flytningen med hensyn til familieforhold, beskæftigelse og boligforhold.

Nærværende rapport danner baggrund for SBI 2010: Tilflyttere til yderområder: Forandring, integration og strategier.

Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet
By, bolig og ejendom
September 2010

Hans Thor Andersen
Forskningschef

Indledning

Datamaterialet og struktureringen af analysen

Analysen af tilflytterne til yderområderne, som er gennemført i dette afsnit, er baseret på data fra et tidligere forskningsprojekt på Statens Byggeforskningsinstitut. Disse data vedrører alle flyttende personer og husstande i Danmark i året 2002. Databasen, der gør det muligt at belyse omfanget og karakteren af til- og fraflytningen til yderområderne og sammenligne med alle flytninger, indeholder følgende data:

- Person- og husstandsdata for alle flyttende personer i året 2002, samt for de personer de boede sammen med hhv. 1.1.2002 og 1.1.2003. Data indeholder oplysninger om alder, familiesituation, indkomster, herunder overførselsindkomster, uddannelse og fødselssted. Disse data giver muligheder for at belyse ændringer i husstandene i forbindelse med flytningen
- Data om alle de udtrukne personers beskæftigelse og arbejdssted mv. hhv. 1.1.2002 og 1.1.2003. Disse data giver mulighed for at belyse ændringer i arbejdssituationen
- Data om boligsituationen og bostedets urbanisering hhv. 1.1.2002 og 1.1.2003. Dette giver mulighed for at belyse ændringer i boligsituation og i bostedstype.
- GIS koordinater for bolig- og arbejdsstedsadresser i hhv. 1.1.2002 og 1.1.2003, samt for fødselsogn. På grundlag af disse kan beregnes flytteafstande, ændring i pendlingsafstand og afstand til fødested.
- Bopæl for de flyttende i 2002 pr. 1.1.2004. Dette gør det muligt at belyse om husstanden er flyttet igen i løbet af 2003.
- En 20 pct.s stikprøve af alle personer og husstande i Danmark. Denne kan bruges til at belyse befolkningens sammensætning i yderområderne sammenlignet med hele landet.

Tilflytterne til yderområderne er defineret som personer, der flyttede til kommunerne Bornholm, Lolland, Langeland, Ærø, Tønder, Varde, Ringkøbing-Skjern, Norddjurs, Samsø, Thisted, Morsø, Lemvig, Skive, Struer, Vesthimmerland og Læsø. For at forenkle analysen er disse delt op i nogle yderområder:

- 1 *Nordvestjylland*: Thisted, Morsø, Lemvig, Skive, Struer, Vesthimmerland
- 2 *Vestjylland*: Varde, Ringkøbing-Skjern
- 3 *Øerne*: Langeland, Ærø, Samsø og Læsø
- 4 *Lollands* kommune
- 5 *Bornholm*
- 6 *Tønder* kommune
- 7 *Norddjurs* kommune

Analysen er foretaget på husstands niveau. Det er antallet af husstande, der opgøres. I nogle tilfælde karakteriseres hele husstanden ved data for den person i husstanden, der har den højeste indkomst. Det gælder fx alder, uddannelse, beskæftigelse og socialgruppe.

Tilflytterne til yderområderne er identificeret som husstande, der boede i områderne pr. 1.1.2003, ikke boede i samme kommune pr. 1.1.2002, og som er flyttet mere en 50 km. Fraflytterne er tilsvarende defineret, som nogle

der er flyttet mere end 50 km væk fra deres bosted 1.1.2002. Der sammenlignes med alle husstande, som er flyttet mere end 50 km.

Viden om årsager til vandring til og fra yderområder

I den internationale forskningslitteratur om vandring til yderområder - såkaldt 'counter-urban migration' (Skifter Andersen 2009a) – er der peget på følgende årsager til disse vandring:

- 1 Uddannelse
- 2 Karriere og beskæftigelse
- 3 Tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet
- 4 Ønsker om ændrede eller forbedrede boliger og omgivelser, eller for at ændre livsstil
- 5 Ønsker om billige boliger - den såkaldte 'income-transfer' hypotese
- 6 Ønsker om at vende tilbage til det sted, hvor man voksede op

Uddannelse

Valg af uddannelse er en af de vigtigste beslutninger i livet og er dermed en væsentlig årsag til migration. Den største mobilitet er fundet på tidspunkter, hvor uddannelse påbegyndes, og når den er færdig.

Det må forventes, at migration i forbindelse med start af uddannelse går fra de mindre til de mere urbaniserede dele af landet, fordi de fleste skoler og universiteter er placeret her. Der er langt færre uddannelsescentre i de små områder, de er for det meste på et lavere niveau og for det meste rettet mod den lokale ungdom. I Danmark har vi imidlertid højskoler placeret decentralt forskellige steder i landet, og unge går der ofte i et år lige efter endt grundskole bare for at komme væk fra hjemmet og finde ud af, hvilken form for uddannelse de ønsker. Disse unge forbliver imidlertid sjældent i yderområderne bagefter.

På den anden side kan migration i forbindelse med afslutning af uddannelse forventes i et vist omfang at gå tilbage mod yderområderne, idet nogle vender tilbage til deres oprindelsessted.

Karriere og beskæftigelse

En dansk undersøgelse af personer i alderen 20-59 år, der flyttede mellem kommunerne (Deding og Filges 2004) viste, at der i 44 procent af tilfældene skete et arbejdsskift i forbindelse med flytningen, og hvis partneren blev involveret var det 68 pct. Men kun 20 procent af de adspurgte anførte job grunde som den vigtigste årsag til flytningen. Det er derfor nærliggende at antage, at der i mange tilfælde tages en beslutning om at flytte til et andet sted først og derefter finder man undertiden et nyt job i nærheden af den nye bopæl.

Ifølge økonomisk teori (Tunali, 2002) må det forventes, at folk vil flytte fra regioner med lav beskæftigelse og lave lønninger til områder med høj økonomisk vækst, hvor udbuddet af job er større og lønningerne højere. Men højere leveomkostninger og dyrere boliger i vækst regioner kan ofte modvirke denne tendens.

Det er især for folk med højere uddannelse og faglige kvalifikationer, at vækstregioner er attraktive. Disse grupper har større fordele ved jobskifte, og har også bedre råd til udgifterne til flytning (Böheim og Taylor 2002). Samtidig er det ofte vanskeligere for dem at finde specialiserede arbejdspladser i yderområderne. Manuelle arbejdere er derimod langt mindre tilbøjelige til at vandre. En undersøgelse i England (Fielding 1992) viste således, at ledere og veluddannede vandrer 50-90 pct. hyppigere end gennemsnittet, og at migration af manuelle arbejdere er på mere end halvdelen af gennemsnittet. En af grundene er, at arbejdspladser for manuel arbejdskraft er til rådighed i alle regioner. Selvstændige forretningsdrivende har også en mindre

migration, ofte fordi deres virksomheder er baseret på lokale kontakter og netværk, som gør det vanskeligt at flytte til andre regioner (Green et. Al 1999). En svensk undersøgelse (Lindgreen 2003) viste, at der var selvstændige blandt flytninger til yderområder, men at de ofte var mennesker, som skiftede fra at være lønmodtager til at være selvstændige i forbindelse med flytningen, og at de ofte gjorde det, fordi de ikke kunne få beskæftigelse som lønmodtager.

Ved flytning til yderområder må det forventes, at job grunde vil være af mindre betydning end ved andre former for migration. Vi må forvente, at mennesker, som har lagt meget vægt på at gøre en karriere, vil være mindre tilbøjelige til at flytte til yderområderne, hvor jobmuligheder er mindre omfattende end i de urbaniserede vækst regioner. Derfor vil personer med videregående uddannelse eller ledende stillinger være mindre tilbøjelige til at flytte til yderområderne. Disse flytninger kan ske som en følge af job ændringer, men i mange tilfælde må man forvente, at folk ændrer job, fordi de migrerer til yderområderne og ikke omvendt.

Pendling er en løsning for folk, som ønsker at bo i landdistrikterne, uden at skifte job. En engelsk undersøgelse (Rouwendal og Meijer 2001) har således vist stor vilje blandt husstande med arbejdspladser i byerne til at pendle for at få adgang til enfamiliehuse i grønne omgivelser på landet. Dette er endnu en grund til, hvorfor job ændringer er af en relativt mindre betydning for vandring til yderområderne.

En tidligere dansk undersøgelse (Ærø et. al. 2005) viste, at kun 8 pct. havde fået et nyt job i det yderområde, de flyttede til, og at yderligere 10 pct. havde fået et nyt job, men ikke i dette område.

Tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet

I forbindelse med pensionering kommer man i en situation, hvor man permanent er frigivet fra båndet til en arbejdsplads, og man kan frit vælge bopæl selv om barrierer for mobilitet er meget stærke blandt ældre mennesker. Dette er en situation, hvor vandring til yderområderne kan komme i betragtning (Lindgreen 2003), og hvor fordele og ulemper mellem forskellige steder at bo kan tages op til overvejelse. Stedstilknytning enten til bopælen eller til andre steder vil her være af stor betydning. Lindgreen's undersøgelse i Sverige viste, at nogle flyttede til yderområderne i forbindelse med pension, men antallet var forholdsvis lille. Det er især 'yngre' pensionister, der gør det. I den tidligere danske undersøgelse (Ærø et. Al 2005) var fire procent af flytningerne til yderområder pensionister, de fleste af dem enlige.

Ønsker om ændrede eller forbedrede boliger og nabolag, eller for at ændre livsstil

Boligmarkedet i de mere urbaniserede dele af landet - især i vækstområder - er under pres, hvilket resulterer i høje huspriser og boligmangel. I Danmark vedrører dette især det Storkøbenhavnske område. Dette gør det vanskeligt for middelklassen her at få sin mest foretrukne bolig – ejet enfamiliehus med have, der foretrakkes af 80 procent af befolkningen (Byforum 2001). De lave priser i de mindre urbaniserede dele af landet kan føre til migration for at få et hus. Det må forventes, at folk i de fleste tilfælde vil foretrække at pendle til deres arbejde i byen, men nogle gange kan dette motiv både føre til flytning og skift af job. En tidligere kvalitativ dansk undersøgelse blandt flyttende til yderområder (Ærø et. al. 2005) viste, at dette motiv ofte blev kombineret med to andre motiver: at komme tættere på naturen og at få en ændret livsstil. Nogle af de flyttende ønskede at forlade et stressende liv i byen og forventede at flytte til en mere meningsfuld tilværelse i et tættere samfund med et mere omfattende sociale netværk. Men nogle af dem blev skuffet i deres forventninger til det sociale liv i det nye sted. Også svenske undersøgelser har vist, at 'counter-urban movers' ofte forsøger at opfylde et bestemt mål i livet, der hovedsageligt er boligrelateret (Lindgreen 2003).

Ønsker om billige boliger - den såkaldte 'income-transfer' hypotese

En i litteraturen ofte nævnt faktor til at forklare vandring fra by til land (Lindgren 2003) er den såkaldte 'income-transfer' hypotese (Hugo og Bell 1998). Den indebærer, at mennesker, der permanent modtager offentlige overførselsindkomster, og dermed er uafhængige af arbejdsmarkedet, har incitamenter til at migrere til landområder, hvor boligudgifterne er meget lave. Personer med lave indkomster kan tillade sig et højere forbrug og boligforbrug ved at bo på landet frem for i byerne. Lindgrens egen undersøgelse i Sverige, støttede delvist denne hypotese ved at vise, at husstande med færre indtægter fra arbejde var mere tilbøjelige til at flytte væk fra byerne. Han henviser også til australske og amerikanske undersøgelser, der underbygger hypotesen.

Ønsker om at vende tilbage til det sted, hvor man voksede op

Den tidligere danske undersøgelse af flytninger til yderområder (Ærø et. al 2005) viste, at en betydelig andel af de flyttende var født i de områder, de flyttede til. Det var især yngre mennesker, som vendte tilbage efter endt uddannelse, men det kunne også være folk der forlader arbejdsmarkedet, eller for hvem der er sket en ændring i deres familiemæssige situation, fx skilsmisse. Det er også muligt, at mennesker i sådanne situationer vil flytte til andre steder, de kunne være knyttet til, fordi de fx har haft sommerhus eller har familie der.

Hovedkonklusioner

Til- og fravandringen fra yderområderne

De kommuner, der i denne undersøgelse er karakteriseret som 'yderområder', har ca. 8 pct. af befolkningen og 20 pct. af befolkningen i landsbyer og landområder. De er karakteriseret ved at have mange ældre og pensionister og færre unge og personer med højere uddannelse, men beskæftigelsesgraden for husstandene svarer til landsgennemsnittet. Der er stor forskel på områderne indbyrdes, hvor specielt Lolland har mange ikke-pensionister på overførselsindkomster, Øerne og Bornholm har mange pensionister. Disse tre områder har således færre beskæftigede end de øvrige områder.

Der er generelt flere fraflyttere end tilflyttere til yderområderne. Fraflytningen er størst fra de bymæssige områder, mens landområder og landsbyer har mere ligevægt i flytningerne. Tønder, Bornholm og Nordvestjylland har den største nettofraflytning, Lolland og Øerne den mindste. En stor del af tilflytterne (23 pct.) har imidlertid forladt kommunen igen i løbet af det efterfølgende år. Det er især de unge, der flytter igen. Der er også en del (26 pct.), der skifter bolig indenfor kommunen indenfor det første år.

Fraflytningen fra yderområderne skyldes primært, at de unge flytter væk. Der er nemlig en lille nettotilflytning af alle de øvrige familietyper heriblandt børnefamilierne. Men der er en nettofraflytning af beskæftigede og -tilflytning af familier udenfor arbejdsmarkedet – især af folkepensionister.

Den sociale sammensætning af tilflytterne afviger noget fra andre flyttende over længere afstande (mere end 50 km). Der er væsentligt færre unge og flere ældre. Der er færre med højere uddannelse og flere udenfor arbejdsmarkedet. I alt har ca. halvdelen af de tilflyttende husstande mindst en person, som er i beskæftigelse. 13 pct. er studerende, 9 pct. folkepensionister og 25 pct. andre udenfor arbejdsmarkedet.

Der er visse forskelle på tilflytterne til land og by. Landområderne tiltrækker oftere børnefamilier, midaldrende uden børn, ældre, arbejdsløse og pensionister. Byerne oftere unge uden børn, studerende og kontanthjælpsmodtagere.

Der er store forskelle på tilflytningen til de forskellige yderområder. Det er især Lolland og Øerne, der har mange tilflyttere på overførselsindkomster. Tilflytterne til Vestjylland og Nordvestjylland har den bedste 'sociale profil'. Lolland og Bornholm har desuden mange børnefamilier blandt tilflytterne.

Forklaringer på vandringerne

Ca. 40 pct. af tilflytterne til yderområderne har ikke ændret beskæftigelsesstatus i det foregående år, dvs. de er enten i beskæftigelse i samme job, arbejdsløse eller pensioneret både før og efter flytningen

Hver fjerde tilflyttende husstand får nyt job i forbindelse med flytningen – 13 pct. kommer fra et andet job, 8 pct. har afsluttet et studie og 4 pct. har været arbejdsløse. Lidt overraskende er der flere jobskift i forbindelse med flytninger til yderområderne end for alle vandring over mere end 50 km.

I alt er der 11 pct. af tilflytterne, som har afsluttet et studium i det samme år. 11 pct. af tilflytterne er blevet arbejdsløse, heraf kommer de 3 pct. fra et studium. Desuden er 3 pct. gået på pension. Dette er flere end for alle vandring (hhv. 7 og 1,6 pct.). Tilflytning i forbindelse med pensionering sker oftest på Øerne, Lolland og Bornholm.

26 pct. af tilflytterne beholder deres gamle job. Andelen er højest på Lolland og i Norddjurs, lavest i Bornholm, Tønder og Øerne. Det må antages, at den primære begrundelse for flytning hos disse familier er at opnå en forbedret boligsituation. Ca. halvdelen af dem flytter fra lejlighed til enfamiliehus. For alle disse flyttende sker der en drastisk forøgelse af pendlingsafstanden – i gennemsnit 28 km – hvor pendlingen kun øges med 9 km for de der skifter job i forbindelse med flytningen. Pendlingen øges mere end for alle flyttende over mere end 50 km, og specielt mere end for de der beholder deres job og pendler (9 km).

I hver tredje af de tilflyttede husstande er alle personer på overførselsindkomst. Det er en del mere end for alle flytninger mere end 50 km. For en stor del af dem må det antages, at det er det billigere boligudbud i yderområderne, der trækker. 16 pct. af tilflytterne er husstande uden forbindelse til arbejdsmarkedet hverken før eller efter flytningen, som forbedrer deres boligsituation ved at flytte fra en lejlighed til et enfamiliehus. Der er desuden en del af de 10 pct., som flytter i forbindelse med arbejdsophør, som må antages at flytte på grund af forholdene på boligmarkedet

En del af tilflytterne er nogen, som vender tilbage til det sted, hvor de voksede op. Ca. 25 pct. af dem bosætter sig således et sted, som er mindre end 30 km fra det sted, hvor de blev født, og dette sker oftere, end hvad der gælder for alle vandringer. To ud af tre af disse tilflyttere er i beskæftigelse og størsteparten af dem skifter job ved flytningen eller afslutter uddannelse og får job. Halvdelen af husstandene er par, og ca. halvdelen af disse har børn.

Sammenfatning

Yderområderne og deres til- og fraflytning

Befolkningen i yderområderne

Mere end 40 pct. af husstandene i yderområderne bor i landområder, dvs. steder, hvor antallet af beboere i bymæssig bebyggelse er mindre end 200. For hele landet er det mindre end 20 pct. Blandt de, der på landsplan bor i landområder, er mere end 20 pct. bosiddende i yderområderne. Disse har derfor en meget betydelig del af landbefolkningen.

10 pct. af husstandene i yderområderne bor i landsbyer med mellem 200 og 1.000 beboere. desuden bor næsten 30 pct. i mindre byer op til 10.000 indbyggere. Kun små 20 pct. bor i større byer med mere end 10.000 beboere, hvor det i hele landet er to ud af tre, som bor i sådanne eller mere urbaniserede områder.

Det er især på Øerne (Langeland, Ærø, Læsø og Samsø) og på Bornholm, at mange bor i landområderne. På Bornholm og i Norddjurs bor der desuden relativt mange i landsbyer. Samtidigt er der imidlertid også mange i Norddjurs, der bor i byer, hvilket også gælder for Lolland, Tønder og Vestjylland.

Husstandene i yderområderne har en del flere ældre end gennemsnittet for hele landet. Lidt mere end hver tiende husstand i yderområderne består af pensionister. Der er også en væsentlig overrepræsentation af husstande i aldersgruppen 50-66 år. Unge familier under 35 år er underrepræsenteret. Det er især unge enlige og par uden børn, der er underrepræsenterede i yderområderne. Foruden de ældre er børnefamilier med børn over 6 år imidlertid også overrepræsenteret i yderområderne. Ca. hver fjerde husstand i yderområderne har børn.

Yderområderne er domineret af husstande, der har en erhvervsuddannelse. Der er få, der har en videregående uddannelse, og det er noget færre end det gælder på landsplan. 13 pct. har en mellemlang uddannelse, og dette svarer næsten til hele landet. Næsten 40 pct. er helt uden uddannelse.

I mere end 60 pct. af husstandene i yderområderne er der mindst en person, som er i beskæftigelse og dette svarer til landsgennemsnittet. Yderområderne afviger især ved at have flere pensionister – både alders- og førtidspensionister. Der er desuden lidt flere kontanthjælpsmodtagere, men disse udgør kun 4 pct. af husstandene. Der er 6 pct. studerende, men dette er væsentligt færre end landstallene.

Et af yderområderne, Lolland, skiller sig væsentligt fra de øvrige. Her er der kun 50 pct., der er i beskæftigelse. Samtidigt er det i alt 28 pct., som er på enten førtidspension, kontanthjælp eller dagpenge mod 18 pct. for gennemsnittet af kommuner i yderområderne. Øerne har også lidt færre beskæftigede (58 pct.), men det skyldes primært, at der er flere folkepensionister.

Omfanget af til- og fraflytning fra yderområderne

I alt ca. 5.500 husstande flyttede mere end 50 km til yderområderne i 2002. Ca. halvdelen af dem flyttede til landområderne, hvilket er lidt mere end befolkningens fordeling. 11 pct. flyttede til landsbyer, 26 pct. til mindre byer og 16 pct. til større byer.

I alt var der ca. 1200 flere fraflyttere (husstande) end tilflytter til områderne, svarende til et flytteunderskud på 2,3 pct. af befolkningen. Flytteunderskuddet varierer imidlertid mellem steder med forskellig urbanisering i yder-

områderne. Den største nettofraflytning finder sted fra byerne, mens især landsbyerne, men også landområderne, har et relativt lille flytteunderskud.

Tønder kommune er det område, der har haft den største nettofraflytning, og det skyldes især en fraflytning fra Tønder by. Også Nordvestjylland og Bornholm har haft relativt stor fraflytning. På Bornholm er det især Rønne, som mister befolkning, men også landområderne. I Nordvestjylland er det stort set alle urbaniseringstyper, som mister lige meget.

Norddjurs og Vestjylland har begge haft et samlet nettotab på mellem 1,5 og 2 pct. I Norddjurs er det især i de mindre byer, mens det i Vestjylland er spredt over alle urbaniseringsgrader.

Lolland og Øerne adskiller sig ved at være have haft en nettotilflytning til landsbyerne og landområderne. Samtidig er der imidlertid på Lolland en stor fraflytning fra Nakskov, således at det samlet set bliver et lille nettotab. Øerne har haft en lille nettogevinst i 2002.

Flytteafstanden

Tilflytterne flyttede i gennemsnit 184 km til yderområderne – altså væsentligt mere end den minimumsafstand på 50 km, der er anvendt til at udvælge tilflytterne. Bornholm skiller sig ud ved at flytteafstandene er væsentligt højere end for de øvrige. Den beregnede flytteafstand til Øerne er mindre end for de øvrige, men det kan skyldes beregningsmetoden.

Stabile og ustabile tilflyttere

Nogle husstande – især unge - flytter ofte, indtil de finder en mere permanent bolig. Man kunne også forestille sig, at en del af de husstande, som flytter til yderområderne af forskellige grunde starter med at bo i en ikke-permanent bolig, dels fordi de kan være usikre på, om de vil blive i området, dels fordi de ikke i første omgang har fundet den rigtige bolig. Der er også en del personer og husstande, som kun bor i yderområderne i en kortere periode for at varetage et midlertidigt job eller for at gennemføre en uddannelse – fx på en højskole.

Næsten halvdelen af tilflytterne til yderområderne flytter ret hurtigt igen, og næsten hver fjerde har forladt kommunen igen i det efterfølgende år. Dette tyder på, at en ret stor del af tilflytterne ikke er stabile beboere. Tilflytterne til Lolland og Øerne er de mest stabile. Det er i Vestjylland og Norddjurs, at flest forlader kommunen igen inden der er gået et år.

Karakteristik af tilflytterne

De tilflyttende familier til yderområderne har en noget anderledes sammensætning end både fraflytterne og andre flyttende husstande over mere end 50 km. Tilflytterne er oftere ældre og sjældnere unge enlige, og de unge forlader ofte kommunen igen i løbet af det efterfølgende år. Der er også relativt flere børnefamilier og midaldrende enlige og par uden børn. Ser man på det faktiske antal flyttede husstande, så er der især en fraflytning af unge (og sammensatte husstande, der kan være samboende eller beboere på højskoler ol). Derimod var der rent faktisk en nettotilflytning i 2002 af alle de øvrige familietyper.

Tilflytterne til yderområderne har oftere en højere uddannelse end fraflytterne, og også lidt oftere en erhvervsuddannelse. Det ser desuden ud til, at de uddannede lidt oftere forbliver i kommunen end de ikke-uddannede. En af årsagerne til dette kan være, at unge uden uddannelse fralytter fra områderne til uddannelsesstederne for senere at vende tilbage med en uddannelse. På trods af et generelt flytteunderskud har områderne et overskud af tilflyttende med højere uddannelse, men underskud mht. mellemlange uddannelser og erhvervsuddannelser. Sammenlignet med alle flyttende mere end 50 km har tilflytterne til yderområderne imidlertid lidt sjældnere videregående

uddannelse og lidt oftere en erhvervsuddannelse. I forhold til befolkningen i områderne har tilflytterne generelt højere uddannelse.

Tilflytterne til yderområderne afviger først og fremmest fra fraflytterne ved, at der er væsentligt færre studerende. Relativt set er der flere i beskæftigelse blandt tilflytterne end blandt fraflytterne, men i absolutte tal er der en nettofraflytning af beskæftigede. Yderområderne har desuden en nettotilflytning af husstande udenfor arbejdsmarkedet – især af folkepensionister (inkl. efterløn), men også en del førtidspensionister, kontanthjælpsmodtagere og arbejdsløse på dagpenge. De mest stabile tilflyttere er pensionisterne (både alders- og førtidspensionister). Kontanthjælpsmodtagere og studerende flyttede oftere ud af kommunen igen i løbet af 2003.

Tilflytningen afviger imidlertid ikke meget fra alle flyttende mere end 50 km. Der er færre studerende mens alle de øvrige grupper er lidt overrepræsenterede. Den statiske regressionsanalyse af forskellen mellem tilflytterne til yderområderne og alle flyttende > 50 km viser imidlertid, at de beskæftigede er underrepræsenteret i yderområderne. Sammenlignet med befolkningen i områderne er der færre beskæftigede og flere udenfor arbejdsmarkedet – dog færre folkepensionister.

Dette medfører, at husstandsindkomsterne i gennemsnit ikke er lavere for tilflytterne til yderområderne. Blandt tilflytterne i 2002 var færre husstande således i den laveste indkomstgruppe end blandt fraflytterne, men til gengæld ikke flere i de højere indkomstgrupper.

Forskelle på tilflytterne til by- og landområder

Det er især fra landområder og landsbyer, at der er en fraflytning af unge. Der er relativt flere børnefamilier blandt tilflytterne til landsbyerne og færre til byerne. Især de mindre byer har et større tab af børnefamilier. Også de midaldrende og ældre uden børn flytter oftere til landsbyer og landområder.

Der er ikke de store forskelle på uddannelsesniveaue for tilflytterne til steder med forskellig urbaniseringsgrad. Der er færre med videregående uddannelse blandt tilflytterne til landsbyer og landområder, men ellers er der ikke store forskelle.

Der er ikke stor forskel på andelen i beskæftigelse blandt tilflyttere til by og land i yderområderne. Der er relativt flere studerende blandt tilflytterne til små og større byer. Til de større byer flytter der en del flere kontanthjælpsmodtagere. Til landsbyer og land flytter lidt flere førtidspensionister og folkepensionister.

Forskelle mellem de forskellige yderområder

Der er visse forskelle mellem områderne, hvor Øerne, Lolland og Bornholm skiller sig ud som havende et anderledes tilflytningsmønster end de øvrige. Det gælder for disse tre områder, at der er endnu færre unge blandt tilflytterne. Det kan betyde, at unge fraflyttere sjældnere vender tilbage, eller først gør det når de er ældre end 30 år. Bornholm og Lolland har til gengæld flere børnefamilier blandt tilflytterne end de øvrige områder. Alle de tre områder har en overrepræsentation blandt tilflytterne af enlige og par uden børn 30-60 år, samt af ældre par. Øerne og til dels Lolland har desuden en stor andel af ældre enlige tilflyttere.

De øvrige yderområder har flere unge blandt tilflytterne, hvilket dels kan skyldes uddannelsessteder (højskoler mv.) dels at nogle unge vender tilbage efter endt, kortere, uddannelse. Nordvestjylland og Tønder har lidt flere storbørnsfamilier blandt tilflytterne.

Det område, der afviger mest fra de øvrige yderområder mht. uddannelse er Lolland, som har en stor andel tilflyttere, der ikke har nogen uddannelse, og det er ikke unge på vej til uddannelse. Lolland har desuden få tilflyttere med videregående uddannelse. Øerne har også få tilflyttere med høj uddannelse, men til gengæld flere med en mellemang uddannelse. Vestjylland og til dels Tønder har derimod relativt mange tilflyttere med høj uddannelse. Til-

flytterne til Bornholm har også ofte en uddannelse, men det er mere spredt på videregående, mellemlang og erhvervsuddannelser. For Nordvestjylland og Norddjurs svarer tilflytningen nogenlunde til gennemsnittet for alle yderområderne.

Øerne og Lolland afviger mest fra de øvrige yderområder ved at have en del flere tilflyttere udenfor arbejdsmarkedet. For Lollands vedkommende er der især mange førtidspensionister og kontanthjælpsmodtagere, for Øerne er det især oftere folkepensionister mv. Der er også en del færre beskæftigede blandt tilflytterne til Lolland. Der er få studerende blandt tilflytterne til Lolland, Øerne og Bornholm. Også Norddjurs har en stor andel tilflyttere på kontanthjælp og færre beskæftigede. Nordvestjylland og især Vestjylland har den 'bedste' sociale profil blandt tilflytterne med flere i arbejde end de øvrige områder og færre på overførselsindkomster. Bornholm og Tønder har også relativt færre tilflyttere på overførselsindkomst, men ikke flere beskæftigede end gennemsnittet. Bornholm får derimod flere folkepensionister, mens Tønder modtager flere studerende.

Det er især Øerne, der har tilflyttere i den laveste indkomstgruppe. Også Tønder har en overrepræsentation i den laveste indkomstgruppe. Vestjylland, Bornholm og især Norddjurs har derimod relativt flere tilflyttende husstande med højere indkomst.

Omstændigheder i forbindelse med tilflytningen

Familieændringer

Generelt sker der mange husstandsændringer i forbindelse med flytninger, og det gælder ikke mindst flytninger over længere afstande. For alle flytninger på landsplan (inklusiv de korte) er det kun i 40 pct. af tilfældene, at det er den samme husstand, som bor og flytter samlet, dvs.: 1. bor sammen før flytningen uden andre, 2. flytter samlet til en ny adresse og 3. bor sammen uden andre på den nye adresse. For alle flyttende over mere end 50 km gælder det kun for 24 pct. For de fleste flyttende husstande sker der således husstandsændringer. Det kan skyldes, at man flytter fra forældre eller fra andre, man har boet sammen med, eller at man flytter sammen med en ny partner eller andre man deler bolig med. Det kan også være, at man flytter til højskoler, kollegier eller plejehjem uden selvstændig bolig.

Der er blandt tilflytterne til yderområderne lidt flere, der er samlede husstande, end blandt både fraflytterne og andre langtflyttende. Det er desuden færre af de samlede husstande, som flytter igen i løbet af det efterfølgende år (11 pct. mod 23 pct. for alle tilflyttere). Dette tyder på, at tilflytterne til yderområderne i højere grad er stabile husstande med mere permanente bosætningsønsker. Men det er alligevel kun et mindretal. Der er langt færre af tilflytterne, der kommer fra deres forældres bolig, og de flytter ofte igen året efter (31 pct.), mens mange af fraflytterne kommer fra forældre. Dette afspejler, at mange af fraflytterne er unge, der forlader yderområderne for at få en uddannelse.

Der er færre blandt tilflytterne, som flytter sammen for at danne par, men flere der kommer efter en skilsmisse eller efter at have boet sammen med andre. Det kan være nogen, der flytter tilbage, hvor de kom fra. De skilte flytter imidlertid ofte hurtigt fra kommunen igen (29 pct.), mens det er færre af de sammenflyttede, som gør det (18 pct.).

Det er især til Øerne, Bornholm og Lolland, at der flytter mange uændrede husstande, mens der er flest husstandsændringer blandt flytningerne til Norddjurs. I Vestjylland er der en del flere tilflyttere, som kommer fra forældrenes bolig, mens det er få på Lolland, hvilket afspejler udbuddet af uddannelser i områderne. På Bornholm og Øerne er der få tilflyttere, som danner nye par, mens der er mange i Nordvestjylland og Norddjurs. Skilsmisseramte søger lidt oftere til Øerne end til de øvrige områder.

Ændringer i arbejdssituationen

I mange tilfælde sker der en ændring i de flyttendes jobstatus i forbindelse med flytningen. Disse ændringer kan være en følge af flytningen, men de kan også være årsagen til flytningen til yderområderne. I analysen er set på ændringerne for husstandens 'hovedperson' – den person i husstanden, som har den højeste indkomst. Der er medtaget følgende ændringer:

- 1 Påbegyndelse af studie. Ændring fra skoleelev til studerende, fra job til studerende eller fra arbejdsløs mv. til studerende
- 2 Afsluttet studie uden job. Ændring fra at have været studerende til arbejdsløs, kontanthjælpsmodtager eller førtidspension
- 3 Afsluttet studie med job. Ændring fra studerende til i beskæftigelse
- 4 Fra Arbejdsløs til job. Ændring fra arbejdsløs eller kontanthjælpsmodtager til beskæftigelse
- 5 Jobskifte: Ændring af arbejdsplads
- 6 Fra job til arbejdsløshed: Ændring fra i beskæftigelse til arbejdsløs eller kontanthjælpsmodtager
- 7 Fra job til pension: Ændring fra Beskæftigelse til førtidspension, efterløn eller folkepension

I gennemsnit var det kun ca. 40 pct. af tilflytterne, som ikke ændrede status i forbindelse med flytningen, dvs. de var enten i samme job eller var arbejdsløse, studerende eller pensionister både før og efter flytningen. Der var flere af tilflytterne, som havde uændret status end blandt fraflytterne, men tilflytterne svarede til alle flyttende over 50 km. Kun 3 pct. af tilflytterne havde påbegyndt et studie, mens dette gjaldt for 14 pct. af fraflytterne og 10 pct. af alle flyttende.

Det kunne forventes, at der blandt tilflytterne ville være flere, som vendte tilbage efter endt studie. Dette ser ikke ud til at være tilfældet, når man ser på gennemsnitstallene. Men dette skyldes, at tilflytterne har en anden alderssammensætning end på landsplan. Den statistiske regressionsanalyse viser således, at der er større sandsynlighed for at tilflytning til yderområderne sker i forbindelse med studieafslutning, end hvad der gælder for alle flyttende > 50 km. Der kan desuden være en del, der efter studiet i første omgang har taget et job ved studiestedet og først senere er vendt tilbage. De kan skjule sig blandt den gruppe, som kommer fra job eller arbejdsløshed.

Yderområderne har ikke så stort et udbud af arbejdspladser som de øvrige regioner. Det kunne derfor forventes, at færre ville flytte til områderne i forbindelse med jobskifte. Det er lidt overraskende, at det modsatte er tilfældet. Der er flere blandt tilflytterne, som har skiftet job end blandt både fraflytterne og blandt alle flyttende. Det viser både gennemsnitstallene og den statistiske analyse.

En af ideerne for at vende befolkningsudviklingen i yderområderne har været at satse på at tiltrække personer, som gik på pension. Selv om der er endel pensionister blandt tilflytterne, er det sjældent at flytningen sker direkte samtidigt med pensioneringen. Derimod sker det relativt ofte, at personer, der bliver arbejdsløse benytter lejligheden til at flytte til yderområderne, og det sker oftere end for alle flyttende.

Tilflytningen i forbindelse med afsluttede studier sker oftest til Vestjylland og Tønder, sjældnest til Øerne, Lolland og Bornholm. Til gengæld er det oftere i forbindelse med jobskifte, eller ved ændring fra arbejdsløshed til job, at man flytter til Øerne og Bornholm. Det er sjældent i forbindelse med jobskifte, at man flytter til Lolland og til en vis grad også Norddjurs. Flytninger i forbindelse med pensionering sker derimod oftere til Øerne og Lolland, samt i en vis grad Bornholm. Der er også en del flere blandt tilflytterne til disse områder, som flytter i forbindelse med, at de er blevet arbejdsløse, mens det er relativt få i Vestjylland.

Ændringer med hensyn til pendling

Flytning til yderområderne må forventes at øge pendlingen, fordi mulighederne for beskæftigelse er mindre i disse områder. Det må især forventes, at tilflyttere, der beholder deres gamle job vil få en væsentlig forøgelse af pendlingen. Derimod kan kombineret job- og boligskift tænkes at føre til en formindskelse af pendlingen.

I gennemsnit øger 'hovedpersonen' for de husstande, som flytter til yderområderne afstanden til sin arbejdsplads med 23 km i forbindelse med flytningen. Dette er væsentligt mere end, hvad der gælder for alle der flytter mere end 50 km (ca. 7 km). For fraflytterne gælder det tværtimod, at den gennemsnitlige pendlingsafstand falder ved flytningen.

Ændringerne i pendlingen har en sammenhæng med, om man skifter job i forbindelse med flytningen. Det er især de tilflyttere, der beholder deres job, der øger pendlingen drastisk (28 km) og i langt større omfang end alle flyttende > 50 km. De, der skifter job i forbindelse med flytningen øger også pendlingen, men i langt mindre omfang (9 km).

Der er også meget store forskelle mellem de forskellige yderområder med hensyn til ændringer i pendlingsafstanden ved tilflytning. Det er især tilflytterne til Bornholm, der får en kraftig forøgelse af pendlingen (92 km). Det skyldes især pendlingen for de tilflyttere, som beholder deres job, men der er også en del af de, der ændrer job, som forøger pendlingen, hvilket tyder på, at mange af dem ikke skifter til job på øen men andre steder.

Lolland har den næststørste forøgelse af pendlingen blandt tilflytterne (48 km). Den er lidt mindre blandt de der skifter job, men ikke meget. Også her er det altså ikke alle, der får job i kommunen. Det gælder i langt højere grad for de, der flytter til Øerne, hvor pendlingsafstanden falder ved jobskift, mens den øges meget for de, der ikke skifter. Det omvendte gælder for Norddjurs, hvor pendlingen øges væsentligt mere for de, der skifter job. Der er sandsynligvis tale om mange tilflyttere, der arbejder i Århus eller Randers.

Blandt tilflytterne til Vestjylland og Nordvestjylland sker der kun en mindre forøgelse af pendlingen – i Nordvestjylland er der oftest ved uændret job, i Vestjylland oftest ved jobskifte.

Boligændringer

Forbedring af boligforholdene kan være et vigtigt motiv for tilflytterne til yderområderne, og det er derfor relevant at se på, hvilke ændringer der sker i boligsituationen i forbindelse med flytningerne. Der må dog – alt andet lige – antages at ske en del ændringer i boligsituationen, som ikke nødvendigvis har betydning for flytningen, alene af den grund, at boligudbuddet er meget anderledes i yderområderne end i byområderne. I undersøgelsen er set på, om man flytter til eller fra enfamiliehus eller lejlighed i flerfamiliehus. En langt større andel af tilflytterne til yderområderne er flyttet i enfamiliehus, sammenlignet med både fraflytterne og alle flyttende, især er mange flyttet fra lejlighed til enfamiliehus. En større del af tilflytterne til lejligheder flyttede igen i løbet af 2003. Blandt fraflytterne er der mange, som er flyttet fra enfamiliehus til lejlighed, mens det er meget få i yderområderne. Det er især til Øerne, Lolland og Bornholm, at der er mange som er flyttet i enfamiliehus. I Nordvestjylland, Tønder og Norddjurs er der 35-40 pct., der flytter ind i lejligheder.

Flytning til fødeegnen?

Der er lidt flere blandt tilflytterne til yderområderne, der bosætter sig nærved fødestedet. Det er 25 pct., der bosætter sig mindre end 30 km fra centrum af fødesognet, mens dette kun gælder for 22 pct. af alle flytninger > 50 km. Blandt fraflytterne er det kun 19 pct. Man skulle forvente, at de, der flytter tilbage nær fødestedet, vil være mere stabile tilflyttere, men det er ikke tilfældet. De flytter lige så ofte ud af kommunen igen i løbet af det efterfølgende år som alle tilflyttere.

Det er især blandt tilflytterne til Bornholm, Nordvestjylland, Øerne og Norddjurs, at der er mange som flytter tæt på deres fødested. Færrest er det blandt tilflytterne til Lolland (kun 16 pct. flytter til et sted mindre end 30 km fra). Men ser man på den gennemsnitlige afstand til fødestedet er billedet et helt andet. Her er det tilflytterne til Bornholm, der bor længst væk. En del af disse må derfor være flyttet langt væk fra fødestedet. Tilflytterne til Øerne er tættest på.

Gruppering af tilflytterne ved clusteranalyse

Tilflytterne til yderområderne har mange forskellige karakteristika, som krydser hinanden. For at undersøge, i hvor høj grad tilflytterne kan opdeles i grupper med nogenlunde ensartede karakteristika, er anvendt en anden statistisk analyseteknik kaldet clusteranalyse. Metoden opdeler populationen af tilflyttere på grundlag af nogle valgte variable. Vi har valgt nogle af de variable, som må antages at have størst betydning for tilflytterne til yderområderne. Det er jobskifte, afslutning af uddannelse, forlader job pga. arbejdsløshed eller pension, ændring af pendlingsafstand, forbedret bolig ved flytning fra lejlighed til enfamiliehus (opdelt på beskæftigede og ikke beskæftigede), flytning tilbage fødeegnen, samt baggrundsvARIABLE som indkomst, alder og familiesituation.

De identificerede 7 grupper kan fortolkes på følgende måde:

Gruppe:

- 1 *Nyt job i yderområderne uden børn*: Det er personer og husstande uden børn, som alle flytter i forbindelse med, at de får nyt job, som ofte ligger i yderområderne, idet pendlingsafstanden samtidigt falder. Over halvdelen af gruppen er unge under 30 år og ca. halvdelen er par, men ingen af dem har børn. De har den højeste gennemsnitsindkomst af grupperne. De flytter ikke tilbage til hjemegnen, og de får ikke forbedrede boligforhold, idet de enten flytter til lejligheder eller fra enfamiliehuse. Det kan dog tænkes, at det er fordi, de starter deres ophold i en foreløbig bolig for senere at flytte til enfamiliehuse, når de føler sig mere sikre. De udgør 20 pct. af de flyttende.
- 2 *Børnefamilier*: Alle husstande i denne gruppe har børn. Ca. halvdelen kommer i forbindelse med jobskifte og to ud af tre har beskæftigelse, hvilket er mere end gennemsnittet, men hver femte er uden arbejde. Indkomsterne er lidt over gennemsnittet, men den kan forventes at variere meget i gruppen. Næsten halvdelen er unge under 30 år og kun halvdelen er parfamilier. Det sidste skyldes at en del af dem – 27 pct. – er sammensatte husstande med flere forskellige familietyper i samme bolig efter flytningen. Gruppen udgør 18 pct. af tilflytterne.
- 3 *Forbedret boligsituation i job*: Dette er en gruppe af beskæftigede (og studerende) med relativ høj indkomst, hvoraf en stor del forbedrer deres boligsituation ved at flytte fra lejlighed til enfamiliehus uden at skifte jobsituation. Dette medfører en drastisk forøgelse af pendlingen. De har i gennemsnit en høj indkomst, men denne varierer meget i gruppen. 86 pct. af dem er par og 27 pct. har børn. De udgør 13 pct.
- 4 *Flytter hjem*: To ud af tre i denne gruppe flytter tilbage til hjemegnen og mange gør det i forbindelse med afsluttet uddannelse eller ved jobskifte. Det er fortrinsvist unge under 30 år, hver fjerde husstand har børn og halvdelen er par. Indkomsterne er middel. De udgør 12 pct. af de flyttende.
- 5 *Ikke-beskæftigede, som forbedrer boligsituationen*: Dette er en gruppe af personer uden beskæftigelse - fortrinsvist ældre folkepensionister og andre udenfor arbejdsmarkedet. Mere end hver tredje forbedrer boligsituationen ved at flytte fra lejlighed til enfamiliehus. Der er mange enlige i gruppen og indkomsten er relativt lav. De udgør 16 pct. af tilflytterne.

- 6 *Arbejdsophør*: Alle i gruppen er ophørt med at være i beskæftigelse i løbet af året. Hver femte er gået på folkepension (eller efterløn), mens alle de øvrige blot er blevet uden arbejde (eller kommet på førtidspension). De har en relativt lav indkomst. Nogle få af dem vender tilbage til hjemegnen. Næsten halvdelen er par og hver fjerde familie har børn. De udgør 10 pct. af tilflytterne.
- 7 *Unge enlige uden børn*: Disse er unge enlige under 30 år, som fortrinsvist er studerende, men hver fjerde er uden arbejde. De har meget lave indkomster. De udgør 12 pct.

Forskelle mellem by og landområder

Som tidligere vist er der forskelle på, hvem der flytter til by- og landområder i yderområderne. De barnløse tilflyttere med nyt job flytter oftere til byområderne, hvorimod børnefamilierne mest kommer til landsbyer og land. Det samme gælder for den gruppe der forbedrer boligforholdene – både de, der er i job uden at skifter arbejdsplads og de der ikke er i job. Også de, der forlader arbejdsmarkedet i forbindelse med flytningen, flytter oftere til landområderne. De unge enlige og de, der flytter tilbage til hjemegnen, bosætter sig derimod oftest i byområderne.

Forskelle mellem yderområderne

Der er også – som tidligere vist - markante forskelle på sammensætningen af tilflytterne til de forskellige yderområder. Tilflyttere med jobskifte forekommer oftest i Nordvestjylland og Tønder, sjældnest på Bornholm og Norddjurs. Tilflytning af beskæftigede, der forbedrer deres boligsituation uden jobskifte sker oftest til Bornholm og i en vis udstrækning til Lolland og Tønder. Der er flest, der flytter hjem til Norddjurs og Nordvestjylland. Husstande uden arbejde, som forbedrer boligsituationen flytter især til Øerne og Lolland, samt i lidt mindre grad til Bornholm. Det samme gælder når man ser på de, der forlader et job for at blive pensioneret eller arbejdsløs. De unge enlige flytter derimod sjældent til disse kommuner.

Beskrivelse af de enkelte yderområder

Som det er fremgået af det foregående tegner der sig nogle store forskelle mellem de enkelte yderområder. De største forskelle findes mellem på den ene side de mest 'yderliggende' områder som Øerne, Bornholm og Lolland, og på den anden side de relativt urbaniserede og erhvervsaktive områder som Vestjylland og Nordvestjylland. I det følgende gives et kort resume af resultaterne for hvert af de syv områder.

Øerne

Disse områder ligger på fire forskellige øer (Langeland, Ærø, Samsø og Læsø) og spredt rundt i landet. De har den mindste befolkning med i alt ca. 14.000 husstande. Der er især mange ældre og folkepensionister, men også en overvægt af arbejdsløse.

Som det eneste af delområderne havde Øerne i 2002 et lille faktisk tilflytteoverskud. Det skyldtes et overskud på Langeland og især et overskud i landområderne. Det er især ældre og midaldrende uden børn, som flytter til Øerne. Der er relativt færre med videregående uddannelse blandt tilflytterne, men derimod en relativt stor overrepræsentation af husstande med en mellem-lang uddannelse. Der er en stor overvægt af folkepensionister mv., men også lidt flere af de øvrige grupper uden arbejde. Indkomsterne hos tilflytterne er lave.

I forhold til de andre områder er der en del flere, der flytter til Øerne i forbindelse med pensionering og gør det for at få forbedrede boligforhold. Der er også en del som gør det i forbindelse med jobskifte. Færre kommer i for-

bindelse med start eller afslutning af uddannelse. Hver fjerde tilflytter er født i området.

Lolland

Lolland er det område, som ligger tættest på Hovedstadsregionen. Det har 27.000 indbyggere. Der er den største arbejdsløshed blandt de syv yderområder og en stor overrepræsentation af husstande uden arbejde.

Lolland havde kun et lille flytteunderskud i 2002, men der var store forskelle på tilflytningen til land og by. Byområder havde store underskud, mens landområderne havde tilsvarende overskud. Der er relativt få unge blandt tilflytterne og mange ældre men også en del børnefamilier. Der er ret få med videregående uddannelse og en stærk overrepræsentation af husstande uden uddannelse, samt husstande på overførselsindkomster – især førtidspension og kontanthjælp. Husstande med lavere indkomst er lidt overrepræsenteret og der er få med høj indkomst.

Mange flytter til Lolland i forbindelse med, at de er blevet arbejdsløse eller går på pension. Men det er også det af områderne, som har flest tilflyttere, der er i arbejde og ikke skifter job ved flytningen. For disse tilflyttere sker en kraftig forøgelse af pendlingsafstanden. Det må antages, at et meget væsentligt motiv for tilflytterne – både de beskæftigede og de arbejdsløse mv. – er at opnå bedre og/eller billigere boliger. Færre kommer i forbindelse med start eller afslutning af uddannelse. Kun en lille del af tilflytterne er født i området.

Bornholm

Bornholm er det mest afsides område, bortset fra Øerne, med lange rejseafstande til det øvrige Danmark. Der bor ca. 18.000 husstande på øen. Beskæftigelsen er lidt under gennemsnittet for områderne, og der er lidt flere arbejdsløse og studerende, men ikke folkepensionister.

Bornholm havde et flytteunderskud i 2002 på næsten 3 pct. af husstandene. Især var der fravandring fra de større byområder, men også fra landområderne. Landsbyerne havde derimod nettotilvandring. Tilflytterne er først og fremmest midaldrende og børnefamilier. Der er lidt færre uden uddannelse blandt tilflytterne, end hvad der gælder for alle yderområderne, mens alle de øvrige grupper er lidt bedre repræsenteret end gennemsnittet. Andelen i beskæftigelse er gennemsnitlig, men der er flere folkepensionister og færre studerende. Der er både høje og lave indkomster blandt tilflytterne.

Mange af tilflytterne kommer i forbindelse med jobskifte eller har fået nyt job efter at have været arbejdsløs, mens færre har beholdt et tidligere job og pendler. Men der er også en hel del, som kommer i forbindelse med pension eller arbejdsløshed. Det må antages, at et meget væsentligt motiv for tilflytterne – både de beskæftigede og de arbejdsløse mv. – er at opnå bedre og/eller billigere boliger. Få kommer tilbage efter afsluttet studie. Blandt tilflytterne i job – især de der ikke skifter job – sker der en voldsom forøgelse af pendlingen. Bornholm er det område, hvor den største del af tilflytterne er nogen, der vender tilbage til deres fødeegn.

Tønder

Ligger i et afsides hjørne af Jylland og er beboet af ca. 22.000 husstande. Beskæftigelsesgraden svarer til gennemsnittet. Der er flere studerende og lidt flere udenfor arbejdsmarkedet.

Tønder var det område, som havde den største nettofraflytning i 2002 på ca. 5 pct. af husstandene. Der er en del unge, men også børnefamilier blandt tilflytterne. Der er flere med videregående uddannelse end for tilflytterne til alle yderområderne. Beskæftigelsesgraden er som gennemsnittet, og der er flere studerende og færre udenfor arbejdsmarkedet. Der er en vis spredning i indkomsterne med både flere i højeste og laveste indkomstgruppe.

En relativt større del af tilflytterne i 2002 end i de øvrige områder kom i forbindelse med start af studie, selv om det kun er en lille andel af tilflytterne. Desuden var det en relativt større del, som kom fra studie til job i området. Færre end de andre områder kom i forbindelse med arbejdsløshed eller pensionering. Blandt tilflytterne i job øges pendlingen en del.

Norrdjurs

Norrdjurs ligger relativt tæt på to store byer Aarhus og Randers. Området har ca. 20.000 husstande. Der er lidt færre beskæftigede end for alle yderområderne, lidt flere studerende, pensionister og arbejdsløse.

Norrdjurs havde en nettoaflytning i 2002, men under gennemsnittet for alle yderområderne. Det er især unge og enlige uden børn, som flytter til området. Uddannelsesniveaue er stort set som for alle yderområderne. Der er færre beskæftigede blandt tilflytterne end gennemsnittet, flere studerende, flere på dagpenge og især flere kontanthjælpsmodtagere. Men der er flere tilflyttere i de højeste indkomstgrupper end for alle de øvrige områder.

Der er relativt få, som flytter til Norrdjurs i forbindelse med jobskifte eller pensionering. Relativt flere kommer tilbage efter afsluttet studie til arbejdsløshed. Hver fjerde tilflytter er født på egnen.

Nordvestjylland

Delområdet er det største af yderområderne med næsten 100.000 husstande og indeholder kommunerne Thisted, Morsø, Lemvig, Skive, Struer, Vesthimmerland. 57 pct. af husstandene bor i landsbyer og landområder, mens 43 pct. bor i byer. Området har en del nettoaflytning, og det gælder både by og land. Beskæftigelsesgraden er lidt over gennemsnittet, der er en del studerende og lidt færre udenfor arbejdsmarkedet.

Nettoaflytningen i 2002 var lidt over gennemsnittet for områderne (2,8 pct.). Det er især unge, der flytter til området og relativt sjældnere børnefamilier. Uddannelsesniveaue er stort set som for alle yderområderne. Der er ikke flere i beskæftigelse blandt tilflytterne, men flere studerende og dagpengemodtagere og færre af de øvrige grupper udenfor arbejdsmarkedet. Indkomstfordelingen svarer til gennemsnittet.

Der er flere, end for de andre områder, som kommer for at studere. Færre kommer ved pensionering. For de, der er i job sker der kun en lille forøgelse af pendlingsafstanden ved flytningen. Mange af tilflytterne er født nær tilflytningsstedet.

Vestjylland

Vestjylland består af to kommuner på Vestkysten og har i alt ca. 50.000 husstande. Det er det af områderne, der har flest husstande i beskæftigelse og relativt færre udenfor arbejdsmarkedet.

Nettoaflytningen fra området var lidt over gennemsnittet i 2002 (2,8 pct.). Det er især unge, der flytter til området og sjældnere ældre. Der er flere med videregående uddannelse og færre uden uddannelse end gennemsnittet. Der er flere beskæftigede og færre arbejdsløse tilflyttere. Indkomsterne ligger over gennemsnittet.

En del tilflyttere har netop afsluttet deres studie, mens der er færre som kommer i forbindelse med pensionering eller arbejdsløshed. For de, der er i job, sker der kun en meget lille forøgelse af pendlingsafstanden ved flytningen. Hver femte tilflytter er født nærved tilflytningsstedet.

Befolkningen i yderområderne

I de kommuner, som er inkluderet i vores definition af yderområderne bor der ca. 250.000 husstande, hvilket udgør ca. 8 pct. af samtlige husstande i Danmark. En langt større del (20 pct.) af husstande i landsbyer og landområder bor i yderområderne.

Bopælsadresserne i landet er opdelt efter urbaniseringsgrad på følgende måde:

- 1 Tætbyområder: sogne i centrale byområder af byer, hvor andelen af etageboliger er større end 40 pct. og andelen af boliger opført før 1950 er over 60 pct.
- 2 Forstæder: andre sogne i byer med tætbyområder + forstadskommuner
- 3 Mellemstore byer: Andre byer > 10.000 indbyggere
- 4 Mindre Byer 1.000-10.000
- 5 Landsbyer 200-1.000
- 6 Landområder (under 200 indbyggere i bymæssig bebyggelse)

I Tabel 1 er husstandene i yderområderne fordelt på denne urbaniseringsvariabel.

Tabel 1 Husstande i yderområder fordelt på urbaniseringsgrad (pct.), sammenlignet med hele landet, samt andelen af husstande med forskellig urbaniseringsgrad, som bor i yderområderne 2003

Urbaniseringsgrad	Yderområder	Hele landet	Andel i yderområderne (pct.)
Tætby		23	0
Forstad		23	0
Mellemstor by	18	17	9
Mindre by	29	15	15
Landsby	10	4	20
Land	44	18	20
Total	100	100	8

Mere end 40 pct. af husstandene i Yderområderne bor i landområder, dvs. steder, hvor antallet af beboere i bymæssig bebyggelse er mindre end 200. For hele landet er det mindre end 20 pct. Mere end 40 pct. af de husstande, som på landsplan bor på landet, er bosiddende i yderområderne. Disse har derfor en meget betydelig del af landbefolkningen. 10 pct. af husstandene i yderområderne bor i landsbyer med mellem 200 og 1.000 beboere. desuden bor næsten 30 pct. i mindre byer op til 10.000 indbyggere. Kun små 20 pct. bor i større byer med mere end 10.000 beboere, hvor det i hele landet er to ud af tre, som bor i sådanne eller mere urbaniserede områder.

Kommunerne i de forskellige yderområder kan opdeles i forskellige grupper efter geografisk beliggenhed. I Tabel 2 er husstandene i disse grupper af kommuner fordelt på urbaniseringsgrad.

Tabel 2. Husstandene i forskellige yderområder fordelt på urbaniseringsgrad (pct.)

	Mellemstor by	Mindre by	Landsby	Land	Total	Antal husstande
Nordvestjylland	17	26	8	49	100	98.840
Vestjylland	16	37	5	42	100	50.825
Øerne		19	12	69	100	13.595
Lolland	34	22	7	38	100	27.440
Bornholm	5	21	20	54	100	18.345
Tønder		62	14	24	100	21.700
Norddjurs	49	11	18	23	100	20.265
Total	18	29	10	44	100	251.010

Det er især på øerne (Langeland, Ærø, Læsø og Samsø) og på Bornholm, at mange bor i landområderne. På Bornholm og i Norddjurs bor der desuden relativt mange i landsbyer. Samtidigt er der imidlertid også mange i Norddjurs, der bor i byer, hvilket også gælder for Lolland, Tønder og Vestjylland.

Alders- og familiesammensætningen

Tabel 3. Husstande fordelt på aldersgrupper i yderområderne (pct.) og hele landet (Alder for den person, der har højest indkomst). 2003

Aldersgruppe	Yderområder	Hele landet	Overrepræsentation
18-24 år	13	16	-17
25-34 år	22	29	-24
35-49 år	31	28	11
50-66 år	23	19	22
67 og derover	11	8	27
Total	100	100	

Overrepræsentationen angiver, hvor mange procent flere en gruppe udgør i yderområderne sammenlignet med hele landet

Husstandene i yderområderne har en del flere ældre end gennemsnittet for hele landet (Tabel 3)

Lidt mere end hver tiende husstand i yderområderne består af pensionister. Der er også en væsentlig overrepræsentation af husstande i aldersgruppen 50-66 år. Unge familier under 35 år er underrepræsenteret.

Tabel 4 Husstande fordelt på 'livscyklusgrupper' (pct.) i yderområderne sammenlignet med hele landet 2003

	Yderområder	Hele landet	Overrepræsentation
Unge enlige <30 år	11	14	-24
Unge par <30 år	7	8	-14
Småbørnsfamilier (yngste barn <7 år)	12	13	-1
Storbørnsfamilier (yngste barn >6 år)	14	10	35
Midaldrende enlige (30-60 år)	15	15	1
Midaldrende par (30-60 år)	16	13	18
Ældre par (>60 år)	5	3	41
Ældre enlig (>60 år)	9	7	31
Sammensatte husstande	11	16	-33
Total	100	100	

Overrepræsentationen angiver, hvor mange procent flere en gruppe udgør i yderområderne sammenlignet med hele landet

Det er især unge enlige og par uden børn, der er underrepræsenterede i yderområderne (Tabel 4). Foruden de ældre er børnefamilier med børn over 6 år imidlertid også overrepræsenteret i yderområderne. Ca. hver fjerde husstand i yderområderne har børn.

Uddannelse, beskæftigelse og sociale ydelser

Yderområderne er domineret af husstande, hvor personen med højest indkomst har en erhvervsuddannelse (Tabel 5).

Tabel 5. Uddannelsesniveaut hos den person i husstanden, der har højest indkomst 2003 (fordeling pct.)

	Yderområder	Hele landet	Overrepræsentation
Videregående uddannelse	4	10	-59
Mellemlang uddannelse	13	14	-12
Andre erhvervsuddannelser	44	39	14
Kun studentereksamen	2	4	-46
Kun grundskole	37	32	14
Total	100	100	

Husstandene er karakteriseret ved uddannelsesniveaut for den person i husstanden, som har den højeste indkomst. Overrepræsentationen angiver, hvor mange procent flere en gruppe udgør i yderområderne sammenlignet med hele landet

Der er få, der har en videregående uddannelse, og det er noget færre end det gælder på landsplan. 13 pct. har en mellemlang uddannelse, og dette svarer næsten til hele landet. Næsten 40 pct. er helt uden uddannelse.

I mere end 60 pct. af husstandene i yderområderne er der mindst en person, som er i beskæftigelse og dette svarer til landsgennemsnittet (Tabel 6).

Tabel 6. Husstandene opdelt i socialgrupper (pct.) baseret på status for den person i husstanden, som har højest indkomst 2003

	Yderområder	Hele landet	Overrepræsentation
Førtidspensionister	6	4	41
Kontanthjælpsmodtagere mv.	4	4	11
Folkepensionister	13	10	29
Arbejdsløse mv	7	6	13
Studerende	6	12	-48
Beskæftigede	62	62	0
Andre	2	2	-6
Total	100	100	

Overrepræsentationen angiver, hvor mange procent flere en gruppe udgør i yderområderne sammenlignet med hele landet

Yderområderne afviger især ved at have flere pensionister – både alders- og førtidspensionister. Der er desuden lidt flere kontanthjælpsmodtagere, men disse udgør kun 4 pct. af husstandene. Der er 6 pct. studerende, men dette er væsentligt færre end landstallene.

Forskelle mellem yderområderne

Et af yderområderne, Lolland, skiller sig væsentligt fra de øvrige. Her er der kun 50 pct., der er i beskæftigelse. Samtidigt er det i alt 28 pct., som er på enten førtidspension, kontanthjælp eller dagpenge mod 18 pct. for gennemsnittet af kommuner i yderområderne. Øerne har også lidt færre beskæftigede (58 pct.), men det skyldes primært, at der er flere folkepensionister.

Tabel 7. Husstande i de enkelte yderområder karakteriseret ved andelen over 50 år og ved fordeling på beskæftigelsesstatus (pct).

	Andel 50+ år	Andel uden arbejde	Pensionister	Studerende	Beskæftigede
Nordvestjylland	32	17	13	7	63
Vestjylland	33	12	13	5	69
Øerne	45	20	19	2	58
Lolland	36	28	15	6	50
Bornholm	34	19	10	7	60
Tønder	31	18	11	7	62
Norddjurs	32	19	13	6	61
Total	34	18	13	6	62

Overrepræsentation i forhold til gennemsnit for yderområderne

Nordvestjylland	-4	-5	-3	15	1
Vestjylland	0	-30	-2	-16	11
Øerne	34	12	47	-66	-7
Lolland	7	59	13	-5	-19
Bornholm	0	7	-26	13	-2
Tønder	-8	3	-13	13	0
Norddjurs	-3	6	2	2	-2

Uden arbejde betyder, at den person i husstanden, der har højest indkomst er enten førtidspensionist, på kontanthjælp eller på dagpenge. Overrepræsentation er den procentdel, som andelen i det enkelte område er større end gennemsnittet for områderne.

Omfanget af til- og fraflytning fra yderområderne

I denne undersøgelse er set på hvor mange og hvem, der flytter til yderområderne fra andre kommuner, og som er flyttet mindst 50 km. Dette er for at undgå, at lokale flytninger kommer til at præge resultaterne. I Tabel 8 er tilflytterne til steder med forskellig grad af urbanisering sammenlignet med den tilsvarende fraflytning og med befolkningens fordeling på urbanisering. Desuden er beregnet flytteoverskuddet, dvs. forskellen mellem til- og fraflytning, og hvor stort et relativt befolkningstab dette afstedkommer for områderne.

Tabel 8. Antallet af tilflyttere til yderområderne, som kommer fra andre kommuner og er flyttet mere end 50 km, sammenlignet med den tilsvarende fraflytning og befolkningen 2002

	Mellemstor by	Mindre by	Landsby	Land	Total
Antal tilflyttende husstande	869	1.409	603	2.645	5.526
Fordeling af do (pct.)	16	26	11	48	100
Ford. af fraflyttere (pct.)	17	28	10	45	100
Befolkning i Yderområderne	18	29	10	44	100
Flytteoverskud - antal husst.	-274	-457	-43	-388	-1162
Flytteoverskud pct. af befolkn.	-3,0	-3,2	-0,9	-1,8	-2,3

I alt ca. 5.500 husstande flyttede til yderområderne i 2002. Ca. halvdelen flyttede til landområderne, hvilket er lidt mere end befolkningens fordeling. 11 pct. flyttede til landsbyer, 26 pct. til mindre byer og 16 pct. til større byer.

Tabel 9. Tilflytternes (husstande) fordeling på urbanisering (pct.) i de forskellige yderområder og flytteunderskuddet set i forhold til befolkningen 2002, samt den beregnede gennemsnitlige flytteafstand i km.

	Mellemstor by	Mindre by	Landsby	Land	Total	Antal husst.	Gns. flytteafstand*) km
Fordeling af tilflyttere							
Nordvestjylland	16	22	8	53	100	1.899	178
Vestjylland	15	37	5	43	100	1.045	162
Øerne		13	14	73	100	422	123
Lolland	22	17	7	54	100	729	169
Bornholm	6	23	22	48	100	606	320
Tønder		60	17	24	100	439	175
Norddjurs	52	4	21	24	100	386	166
Alle	16	26	11	48	100	5.526	184
Flytteunderskud i pct. af befolkning							
Nordvestjylland	-2,6	-2,8	-3,1	-2,8	-2,8		
Vestjylland	-2,2	-1,5	-1,3	-2,1	-1,8		
Øerne		-1,0	0,6	1,4	0,8		
Lolland	-5,4	-3,0	-0,5	4,3	-0,9		
Bornholm	-7,9	-0,4	2,2	-5,2	-2,9		
Tønder		-7,3	-0,5	-2,3	-5,1		
Norddjurs	-1,7	-5,0	0,0	-0,9	-1,6		

*) Flytteafstandene er ved hjælp af GIS koordinater beregnet som fugleflugtsafstanden mellem bopæl før og efter flytning. Ved flytning mellem landsdelene er den beregnet som afstand til og fra bro/færgested på hver side af disse. Dette gælder dog ikke for tilflytning til Øerne, hvor flytteafstanden derfor kan være undervurderet.

I alt var der ca. 1200 flere fraflyttere (husstande) end tilflytter til områderne, svarende til et flytteunderskud på 2,3 pct. af husstandene i områderne. Der er ikke helt samme negative udvikling, når man ser på antallet af personer, da der er relativt flere enlige blandt fraflytterne og færre børnefamilier. Flytteunderskuddet varierer imidlertid mellem steder med forskellig urbanisering i yderområderne. Den største nettofraflytning finder sted fra byerne, mens især landsbyerne, men også landområderne, har et relativt lille flytteunderskud.

Situationen er imidlertid en del forskellig i de forskellige yderområder, som det fremgår af Tabel 9.

Tønder kommune er det område, der har haft den største nettofraflytning, og det skyldes især en fraflytning fra Tønder by. Også Nordvestjylland og Bornholm har haft relativ stor fraflytning. På Bornholm er det især Rønne, som mister befolkning, men også landområderne. I Nordvestjylland er det stort set alle urbaniseringstyper, som mister lige meget.

Norrdjurs og Vestjylland har begge haft et samlet nettotab på mellem 1,5 og 2 pct. I Norrdjurs er det især i de mindre byer, mens det i Vestjylland er spredt over alle urbaniseringsgrader.

Lolland og øerne adskiller sig ved at være have haft en nettotilflytning til landsbyerne og landområderne. Samtidig er der imidlertid på Lolland en stor fraflytning fra Nakskov, således at det samlet set bliver et lille nettotab. Øerne har haft en lille nettogevinst i 2002.

Det fremgår af tabellen, at tilflytterne i gennemsnit flyttede 184 km til yderområderne – altså væsentligt mere end den minimumsafstand på 50 km, der er anvendt til at udvælge tilflytterne. Bornholm skiller sig ud ved at flytteafstandene er væsentligt højere end for de øvrige. Den beregnede flytteafstand til Øerne er mindre end for de øvrige, men det kan skyldes beregningsmetoden, jvnf. note til tabellen.

Stabile og ustabile tilflyttere

Nogle husstande – især unge - flytter ofte indtil de finder en mere permanent bolig. Man kunne også forestille sig, at en del af de husstande, som flytter til yderområderne af forskellige grunde starter med at bo i en ikke-permanent bolig, dels fordi de kan være usikre på, om de vil blive i området, dels fordi de ikke i først omgang har fundet den rigtige bolig. Der er også en del personer og husstande, som kun bor i yderområderne i en kortere periode for at varetage et midlertidigt job eller for at gennemføre en uddannelse – fx på en højskole.

Tabel 10. Tilflyttere til yderområderne i 2002 fordelt på andelen, som ikke er flyttet igen i 2003, andelen som er flyttet til ny adresse i samme kommune, og andelen som er flyttet ud af kommunen (pct.).

	Flyttet igen 2003?		Total
	Ikke flyttet	Flyttet	
Forblevet i samme kommune	52	26	77
Forladt kommunen inden 1.1. 2004		23	23
Total	52	48	100

Det ses af Tabel 10, at næsten halvdelen af tilflytterne til yderområderne ret hurtigt flytter igen, og næsten hver fjerde har forladt kommunen igen i det efterfølgende år. Dette tyder på, at en ret stor del af tilflytterne ikke er stabile beboere.

Tabel 11. Tilflyttere til forskellige yderområder fordelt på, om de er flyttet igen i 2003 (pct.).

	Ikke flyttet	Flyttet i kommune	Flyttet fra kommune	
Nordvestjylland	56	21	24	100
Vestjylland	56	18	26	100
Øerne	62	16	22	100
Lolland	68	13	19	100
Tønder	54	21	24	100
Norddjurs	56	20	25	100

Bornholm mangler pga. fejl i datamaterialet

Tilflytterne til Lolland og Øerne er de mest stabile viser Tabel 11.

Det er i Vestjylland og Norddjurs, at flest forlader kommunen igen inden der er gået et år.

Karakteristik af tilflytterne

Familiesammensætningen

De tilflyttende familier til yderområderne har en noget anderledes sammensætning end både fraflytterne og andre flyttende husstande over mere end 50 km (Tabel 12).

Tabel 12 Tilflyttende husstande til yderområderne fordelt på livsfase (pct.) sammenlignet med fraflytterne og alle flyttende og befolkningen i yderområderne 2002. Desuden vises andelen (pct.) af tilflytterne, som ikke flytter fra kommunen igen i løbet af 2003.

	Til- flyttere	Fra- flyttere	Nettotil- flytning antal hus- stande	Alle flyt- tende > 50 km	Befolk- ning i yderom- råder	Andel af tilflyttere som forbliver
Unge enlige <30 år	11,3	21,4	-807	18,2	11	71
Unge par <30 år	13,2	14,5	-240	15,3	7	68
Småbørnsfamilier (yngste barn <7 år)	12,5	7,8	169	10,0	12	86
Storbørnsfamilier (yngste barn >6 år)	9,0	6,0	96	6,0	14	80
Midaldrende enlige (30-60 år)	11,8	7,2	171	8,5	15	82
Midaldrende par (30-60 år)	11,6	6,4	213	8,2	16	85
Ældre par (>60 år)	3,6	1,7	85	2,0	5	96
Ældre enlig (>60 år)	4,5	2,9	55	2,8	9	93
Sammensatte husstande	22,5	32,1	-903	29,1	11	68
Total	100	100	-1162	100	100	77

Tilflytterne er oftere ældre og sjældnere unge enlige, og de unge forlader ofte kommunen igen i løbet af det efterfølgende år. Der er også relativt flere børnefamilier og midaldrende enlig og par uden børn. Ser man på det reelle antal flyttede husstande, så er der især en fraflytning af unge (og sammensatte husstande, der kan være samboende eller beboere på højskoler ol). Derimod var der rent faktisk en nettotilflytning i 2002 af alle de øvrige familietyper.

Det er især fra landområder og landsbyer, at der er en fraflytning af unge (Tabel 11). Der er relativt flere børnefamilier blandt tilflytterne til landsbyerne og færre til byerne. Især de mindre byer har et større tab af børnefamilier. Også de midaldrende og ældre uden børn flytter oftere til landsbyer og landområder.

I Tabel 14 ses, at der forskelle mellem tilflytningen til de forskellige yderområder. Der er visse forskelle mellem områderne, hvor Øerne, Lolland og Bornholm skiller sig ud som havende et anderledes tilflytningsmønster end de øvrige. Det gælder for disse tre områder, at der er endnu færre unge

blandt tilflytterne. Det kan betyde, at unge fraflyttere sjældnere vender tilbage, eller først gør det når de er ældre end 30 år. Bornholm og Lolland har til gengæld flere børnefamilier blandt tilflytterne end de øvrige områder. Alle de tre områder har en overrepræsentation af enlige blandt tilflytterne og par uden børn 30-60 år, samt af ældre par. Øerne og til dels Lolland har desuden en stor andel af ældre enlige tilflyttere.

Tabel 13. Tilflyttende husstande til yderområderne fordelt på livsfase (pct.) i områder med forskellig urbaniseringsgrad 2002

	Mellemstor by	Mindre by	Landsby	Land
Unge enlige <30 år	18	13	4	10
Unge par <30 år	15	14	10	13
Småbørnsfamilier	12	12	13	13
Storbørnsfamilier	7	9	12	9
Midaldrende enlige	11	12	12	12
Midaldrende par	8	11	12	13
Ældre par (>60 år)	1,6	3,2	4,0	4,5
Ældre enlig (>60 år)	3,0	4,8	4,8	4,7
Sammensatte hust.	24	21	28	22
Total	100	100	100	100
Overrepræsentation i pct.				
Unge enlige <30 år	62	19	-64	-16
Unge par <30 år	17	3	-22	-2
Småbørnsfamilier	-5	-1	6	1
Storbørnsfamilier	-24	-6	32	4
Midaldrende enlige	-3	-2	-2	2
Midaldrende par	-33	-3	7	11
Ældre par (>60 år)	-56	-11	11	25
Ældre enlig (>60 år)	-33	7	7	4
Sammensatte hust.	6	-6	22	-4

Overrepræsentation angiver hvor mange pct. større andelen af gruppen udgør blandt tilflytterne til steder med en bestemt urbaniseringsgrad sammenlignet med gennemsnittet for tilflytterne til alle yderområderne.

De øvrige yderområder har flere unge blandt tilflytterne, hvilket dels kan skyldes uddannelsessteder (højskoler mv.) dels at nogle unge vender tilbage efter endt, kortere, uddannelse. Nordvestjylland og Tønder har lidt flere storbørnsfamilier blandt tilflytterne.

Tabel 14. Tilflytterne til de forskellige yderområder (husstande) fordelt på livsfase 2002 (pct.)

	Nordvest- jylland	Vest- jylland	Øerne	Lolland	Born- holm	Tønder	Nord- djurs
Unge enlige <30 år	14	12	7	8	6	15	12
Unge par <30 år	15	16	10	8	10	14	12
Småbørnsfamilier	12	12	12	15	16	12	11
Storbørnsfamilier	10	7	8	10	9	10	9
Midaldrende enlige	11	10	17	14	15	11	10
Midaldrende par	11	10	13	16	13	10	12
Ældre par (>60 år)	4	3	6	5	4	3	3
Ældre enlig (>60 år)	3	4	9	6	4	4	3
Sammensatte hust.	21	27	19	19	23	22	29
Total	100	100	100	100	100	100	100
Overrepræsentation i pct.							
Unge enlige <30 år	21	9	-39	-28	-50	31	8
Unge par <30 år	17	18	-24	-39	-21	9	-8
Småbørnsfamilier	-6	-7	-6	18	24	-2	-15
Storbørnsfamilier	9	-20	-16	10	4	11	-6
Midaldrende enlige	-10	-19	45	19	26	-9	-19
Midaldrende par	-9	-12	9	34	12	-17	3
Ældre par (>60 år)	-3	-31	78	25	14	-31	-14
Ældre enlig (>60 år)	-24	-4	100	33	-9	-13	-24
Sammensatte hust.	-6	19	-17	-15	2	-3	27

Uddannelse, beskæftigelse, sociale ydelser og indkomst

Uddannelse

Tilflytterne til yderområderne har oftere en højere uddannelse end fraflytterne fremgår det af Tabel 15, og også lidt oftere en erhvervsuddannelse. En af årsagerne til dette kan være, at unge uden uddannelse fraflytter fra områderne til uddannelsesstederne for senere at vende tilbage med en uddannelse. På trods af et generelt flytteunderskud har områderne et overskud af tilflyttende med højere uddannelse, men underskud mht. mellemlange uddannelser og erhvervsuddannelser. Det ser desuden ud til, at de uddannede lidt oftere forbliver i kommunen end de ikke-uddannede.

Tabel 15. Tilflyttende husstande til yderområderne fordelt på uddannelsesniveau (pct.) sammenlignet med fraflytterne, alle flyttende > 50 km og befolkningen i Yderområderne 2002. Desuden vises andelen (pct.) af tilflytterne, som ikke flytter fra kommunen igen i løbet af 2003.

	Til-flyttere	Fra-flyttere	Nettotil-flytning antal husstande	Alle flyttende > 50 km	Befolkning i yderområder	Andel af tilflyttere som forbliver
Videregående	10	6	196	12	4	79
Mellemlang	16	17	-268	16	13	81
Andre erhvervsudd.	38	35	-255	33	44	78
Studentereks.	4	5	-116	5	2	68
Grundskole	32	38	-731	34	37	74
Total	100	100	-1162	100	100	77

Note: Husstandene er karakteriseret ved uddannelsesniveauet for den person i husstanden, som har den højeste indkomst.

Sammenlignet med alle flyttende mere end 50 km har tilflytterne til yderområderne imidlertid lidt sjældnere videregående uddannelse og lidt oftere en erhvervsuddannelse. I forhold til befolkningen i områderne har tilflytterne generelt højere uddannelse.

Der er ikke de store forskelle på uddannelsesniveaut for tilflytterne til steder med forskellig urbaniseringsgrad (Tabel 16).

Tabel 16. Tilflyttende husstande til yderområderne fordelt på uddannelsesniveau (pct.) i områder med forskellig urbaniseringsgrad 2002

	Mellemstor by	Mindre by	Landsby	Land
Videregående	12	12	9	9
Mellemlang	14	17	17	15
Andre erhversudd.	38	36	39	38
Studentereks.	5	3	5	4
Grundskole	32	32	31	34
Total	100	100	100	100
Overrepræsentation i pct.				
Videregående	15	20	-17	-11
Mellemlang	-13	9	6	-1
Andre erhversudd.	1	-3	4	1
Studentereks.	24	-29	29	0
Grundskole	-2	-2	-6	4

Overrepræsentation angiver hvor mange pct. større andelen af gruppen udgør blandt tilflytterne til steder med en bestemt urbaniseringsgrad sammenlignet med gennemsnittet for alle tilflytterne til yderområderne.

Der er færre med videregående uddannelse blandt tilflytterne til landsbyer og landområder, men ellers er der ikke store forskelle.

Det område, der afviger mest fra de øvrige yderområderne er Lolland, som har en stor andel tilflyttere, der ikke har nogen uddannelse. Vi ved fra Tabel 14 ovenfor, at det ikke er unge på vej til uddannelse. Lolland har desuden få tilflyttere med videregående uddannelse.

Tabel 17. Tilflyttende husstande til de forskellige yderområder fordelt på uddannelsesniveau (pct.) 2002

	Nordvest-jylland	Vest-jylland	Øerne	Lolland	Bornholm	Tønder	Norddjurs
Videregående	10	13	8	6	11	12	10
Mellemlang	16	15	21	13	18	15	14
Andre erhversudd	38	40	35	35	39	37	37
Studentereks.	5	4	4	3	5	3	5
Grundskole	32	28	31	43	27	33	34
Total	100	100	100	100	100	100	100
Overrepræsentation i pct. (rødt = underrepræsentation)							
Videregående	-3	31	-20	-43	6	22	2
Mellemlang	0	-6	37	-17	17	-6	-9
Andre erhversudd	0	6	-6	-6	5	-3	-3
Studentereks.	10	0	-14	-19	17	-29	10
Grundskole	0	-13	-3	31	-17	3	6

Overrepræsentation angiver hvor mange pct. større andelen af gruppen udgør blandt tilflytterne til det pågældende yderområde sammenlignet med gennemsnittet for tilflytterne til alle yderområderne.

Øerne har også få tilflyttere med høj uddannelse, men til gengæld flere med en mellemlang uddannelse. Vestjylland og til dels Tønder har derimod relativt mange tilflyttere med høj uddannelse. Tilflytterne til Bornholm har også ofte en uddannelse, men det er mere spredt på videregående, mellemlang

og erhvervsuddannelser. For Nordvestjylland og Norddjurs svarer tilflytningen nogenlunde til gennemsnittet for alle yderområderne.

Beskæftigelse og sociale ydelser

Tilflytterne til yderområderne afviger først og fremmest fra fraflytterne ved at der er væsentligt færre studerende end blandt fraflytterne (Tabel 18).

Tabel 18. Tilflyttende husstande til yderområderne fordelt på beskæftigelsessituation / socialgruppe (pct.) sammenlignet med fraflytterne, alle flyttende > 50 km og befolkningen i yderområderne 2002. Desuden vises andelen (pct.) af tilflytterne, som ikke flytter fra kommunen igen i løbet af 2003.

	Tilflyttere	Fraflyttere	Nettotilflytning antal husstande	Alle flyttende > 50 km	Befolkning i yderområder	Andel af tilflyttere som forbliver
Førtidspensionister	6	4	50	3	6	87
Kontanthjælp	7	5	21	5	4	68
Folkepensionister	9	5	168	5	13	94
Dagpenge	11	9	33	8	7	75
Studerende	13	28	-1172	26	6	68
Beskæftigede	51	45	-239	49	62	78
Andre	4	4	-29	4	2	70
Total	100	100	-1162	100	100	77

Husstandene er karakteriseret ved status for den person, der har højest indkomst.

Relativt set er der flere i beskæftigelse blandt tilflytterne end blandt fraflytterne, men i absolutte tal er der en nettotilflytning af beskæftigede. Yderområderne har desuden en nettotilflytning af husstande udenfor arbejdsmarkedet – især af folkepensionister (inkl. efterløn), men også en del førtidspensionister, kontanthjælpsmodtagere og arbejdsløse på dagpenge. De mest stabile tilflyttere er pensionisterne (både alders- og førtidspensionister). Kontanthjælpsmodtagere og studerende flyttede oftere ud af kommunen igen i løbet af 2003.

Tilflytningen afviger imidlertid ikke meget fra alle flyttende mere end 50 km. Der er færre studerende mens alle de øvrige grupper – også de beskæftigede – er lidt overrepræsenterede. Sammenlignet med befolkningen i områderne er der færre beskæftigede og flere udenfor arbejdsmarkedet – dog færre folkepensionister.

Der er ikke stor forskel på andelen i beskæftigelse blandt tilflyttere til by og land i yderområderne (Tabel 19).

Tabel 19. Tilflyttende husstande til yderområderne fordelt på beskæftigelsessituation / socialgruppe (pct.) i områder med forskellig urbaniseringsgrad 2002

	Mellemstor by	Mindre by	Landsby	Land
Førtidspensionister	5	6	7	6
Kontanthjælpsmodtagere	10	6	7	6
Folkepensionister	5	9	9	9
Arbejdsløse mv	10	9	10	13
Studerende	17	15	11	11
Beskæftigede	50	51	52	50
Andre	2	4	6	5
Total	100	100	100	100
Overrepræsentation i pct.				
Førtidspensionister	-21	-2	7	5
Kontanthjælpsmodtagere	53	-19	-1	-7
Folkepensionister	-40	6	6	9
Arbejdsløse mv	-6	-19	-13	15
Studerende	33	16	-16	-17
Beskæftigede	-1	2	3	-1
Andre	-43	2	33	7

Overrepræsentation angiver hvor mange pct. større andelen af gruppen udgør blandt tilflytterne til steder med en bestemt urbaniseringsgrad sammenlignet med gennemsnittet for tilflytterne til alle yderområderne.

Der er relativt flere studerende blandt tilflytterne til små og større byer. Til de større byer flytter der en del flere kontanthjælpsmodtagere. Til landsbyer og land flytter lidt flere førtidspensionister og folkepensionister.

Øerne og Lolland afviger mest fra de øvrige yderområder ved at have en del flere tilflyttere udenfor arbejdsmarkedet (Tabel 20). For Lollands vedkommende er der især mange førtidspensionister og kontanthjælpsmodtagere, for Øerne er det især oftere folkepensionister mv. Der er også en del færre beskæftigede blandt tilflytterne til Lolland. Der er få studerende blandt tilflytterne til Lolland, Øerne og Bornholm.

Tabel 20. Tilflyttende husstande til de forskellige yderområder fordelt på beskæftigelsessituation / socialgruppe (pct.) 2002.

	Nordvest- jylland	Vest- jylland	Øerne	Lolland	Born- holm	Tønder	Nord- djurs
Førtidspensionister	6	5	7	10	5	6	5
Kontanthjælp	6	4	8	11	7	5	11
Folkepensionister	8	7	15	10	9	8	8
Dagpenge	12	9	11	14	11	8	13
Studerende	15	12	7	10	11	17	17
Beskæftigede	51	59	49	42	51	51	44
Andre	4	4	4	4	7	5	3
Total	100	100	100	100	100	100	100
Overrepræsentation i pct							
Førtidspensionister	-10	-15	10	66	-23	2	-26
Kontanthjælp	-12	-46	10	68	1	-21	60
Folkepensionister	-13	-16	77	16	8	-8	-9
Dagpenge	7	-21	-1	23	-2	-31	15
Studerende	13	-5	-48	-23	-16	30	34
Beskæftigede	1	17	-3	-18	1	0	-13
Andre	-10	-7	0	-14	57	29	-19

Også Norddjurs har en stor andel tilflyttere på kontanthjælp og færre beskæftigede. Nordvestjylland og især Vestjylland har den 'bedste' sociale profil blandt tilflytterne med flere i arbejde end de øvrige områder og færre på overførselsindkomster. Bornholm og Tønder har også relativt færre tilflyttere på overførselsindkomst, men ikke flere beskæftigede end gennemsnittet. Bornholm får derimod flere folkepensionister, mens Tønder modtager flere studerende.

Husstandsindkomst

Som vis så ovenfor er tilflytterne til yderområderne oftere i beskæftigelse, sjældnere studerende og sjældnere enlige. Dette medfører, at husstandsindkomsterne i gennemsnit ikke er lavere for tilflytterne til yderområderne. Af Tabel 21 fremgår også, at der blandt tilflytterne var færre husstande i den laveste indkomstgruppe i 2002 end blandt fraflytterne, men til gengæld ikke flere i de højere indkomstgrupper.

Tabellen viser også nogle forskelle mellem tilflytterne til de forskellige yderområder. Det er især Øerne, der har tilflyttere i den laveste indkomstgruppe – det skyldes til dels, at der er flere enlige. Også Tønder har en overrepræsentation i den laveste indkomstgruppe. Vestjylland, Bornholm og især Norddjurs har derimod relativt flere tilflyttende husstande med højere indkomst.

Tabel 21. Tilflyttende husstande fordelt på indkomstgrupper i forskellige yderområder 2002.

	- 200.000	200- 300.000	300- 500.000	> 500.000	Total
Alle tilflyttere	17	46	31	6	100
Alle fraflyttere	20	43	31	5	100
Forskel til- fra	-2,7	2,9	-0,5	0,3	
Tilflyttere til:					
Nordvestjylland	17	49	30	5	100
Vestjylland	13	47	34	7	100
Øerne	28	40	28	4	100
Lolland	18	49	28	5	100
Bornholm	19	43	32	7	100
Tønder	21	46	27	6	100
Norddjurs	12	40	41	8	100
Overrepræsentation, pct.					
Nordvestjylland	-1	5	-4	-12	
Vestjylland	-27	1	10	19	
Øerne	60	-13	-8	-35	
Lolland	3	6	-9	-16	
Bornholm	9	-7	3	14	
Tønder	23	-1	-12	5	
Norddjurs	-30	-14	32	35	

Note: Indkomst for den person i husstanden, som har højest indkomst

Omstændigheder i forbindelse med tilflytningen

Litteraturen om geografisk mobilitet viser, at der er mange årsager til at mennesker og flytter, og især når man ser på flytninger over længere afstande er der mange andre årsager til flytningen end ønsker til bolig og nærmiljø. Det er væsentligt at vide noget om disse årsager, dels fordi de har betydning for tilflytningens omfang og for mulighederne for at påvirke den, og dels fordi der er en sammenhæng mellem flytteårsager, sammensætningen af tilflytterne og tilflytternes motiver for bosætning, samt om de kan blive permanente beboere eller blot er på gennemtræk. I litteraturen om flytninger fra by til land er følgende hovedårsager identificeret (Skifter Andersen 2009b):

- 1 Uddannelse
- 2 Karriere og beskæftigelse
- 3 Tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet
- 4 Krav om ændrede eller forbedrede boliger og nabolag, eller for at ændre livsstil
- 5 Ønsker om billigere boliger
- 6 Ønsker om at vende tilbage til det sted, hvor man voksede op, eller til andre steder, man er knyttet til

Det må forventes, at migration i forbindelse med start af uddannelse går fra mindre til mere urbaniserede dele af landet, fordi de fleste skoler og universiteter er placeret her. Der er langt færre uddannelses-centre i yderområderne. De er for det meste på et lavere niveau og rettet mod den lokale ungdom. I Danmark har vi et særligt system af såkaldte højskoler placeret på decentralt steder i landet, og mange unge tilbringer et år der lige efter endt grundlæggende skole bare for at komme væk fra hjemmet og find ud af hvilken form for uddannelse de ønsker. Disse unge mennesker er imidlertid sjældent forblevet i yderområderne bagefter. På den anden side må det forventes at flytninger i forbindelse med afsluttet uddannelse i et vist omfang kunne gå tilbage til yderområderne.

Det må også forventes, at der er færre der flytter til yderområderne i forbindelse med jobskift fordi jobmulighederne er mindre i yderområderne. Men alligevel må der være husstande som får job i områderne og flytter dertil.

Ved pensionering frigøres man fra arbejdsmarkedet, og det kan tænkes at en del personer benytter dette til at flytte til landområderne til mere natur, billigere huse og måske tilbage til hjemegnen.

De senere års prisstigninger på boligmarkedet i byerne har gjort det svært for en del mellemindkomstfamilier at opnå deres foretrukne boligform enfamiliehuset. Dette kan være motivet for at flytte til landområder. For yderområdernes vedkommende er problemet at en del af dem ligger for langt væk fra byerne til at man kan pendle.

For personer, som er permanent uden for arbejdsmarkedet kan de billigere boliger i landdistrikterne være et motiv for at flytte til yderområderne.

Endeligt kan det tænkes, at en del personer, som er vokset op i yderområderne, ønsker at vende tilbage hertil.

I det følgende belyses omstændighederne ved flytningerne til yderområderne, som i en vis udstrækning kaster lys på årsagerne til flytning.

Familieændringer

Generelt sker der mange husstandsændringer i forbindelse med flytninger, og det fælder ikke mindst flytninger over længere afstande. For alle flytninger på landsplan (inklusiv de korte) er det kun i 40 pct. af tilfældene, at det er den samme husstand, som bor og flytter samlet, dvs.: 1. bor sammen før flytningen uden andre, 2. flytter samlet til en ny adresse og 3. bor sammen uden andre på den nye adresse. For alle flyttende over mere end 50 km gælder det kun for 24 pct. For de fleste flyttende husstande sker der således husstandsændringer. Det kan skyldes, at man flytter fra forældre eller fra andre, man har boet sammen med, eller at man flytter sammen med en ny partner eller andre man deler bolig med. Det kan også være at man flytter til højskoler, kollegier eller plejehjem uden selvstændig bolig.

Det ses af Tabel 22, at der blandt tilflytterne til yderområderne er lidt flere, der er samlede husstande, end blandt både fraflytterne og andre langtflyttende. Det er desuden færre af de samlede husstande, som flytter igen i løbet af det efterfølgende år (11 pct. mod 23 pct. for alle tilflyttere). Dette tyder på, at tilflytterne til yderområderne i højere grad er stabile husstande med mere permanente bosætningsønsker. Men det er alligevel kun et mindretal.

Tabel 22. Tilflyttende husstande til yderområderne fordelt på hvilke husstandsændringer der er sket i forbindelse med flytningen (pct.), sammenlignet med fraflytterne og alle flyttende > 50 km 2002

	Tilflyttere	Fraflyttere	Forskel på til – og fraflyt	Alle flytten- de > 50 km
Samme husstand	31	20	10	24
Fra forældre	6	26	-20	16
Pardannelse	13	16	-3	16
Andre sammenflytninger	11	8	2	11
Skilsmisse	12	9	3	11
Andre opløsninger	28	21	8	23
Total	100	100		100

Andre sammenflytninger: Personer/husstande, som flytter til en adresse med mere end en familie, fx flere enlige.
Andre opløsninger: Personer/husstande, som flytter fra en adresse med mere end en familie.

Der er langt færre af tilflytterne, der kommer fra deres forældres bolig, og de flytter ofte igen året efter (31 pct.), mens mange af fraflytterne kommer fra forældre. Dette afspejler, at mange af fraflytterne er unge, der forlader yderområderne for at få en uddannelse.

Der er færre blandt tilflytterne, som flytter sammen for at danne par, men flere der kommer efter en skilsmisse eller efter at have boet sammen med andre. Det kan være nogen, der flytter tilbage til hjemegnen. De skilte flytter imidlertid ofte hurtigt fra kommunen igen (29 pct.), mens det er færre af de sammenflyttede, som gør det (18 pct.).

Det er især til Øerne, Bornholm og Lolland, at der flytter mange uændrede husstande (Tabel 23), mens det er flest husstandsændringer for tilflyttere til Norddjurs. I Vestjylland er der en del flere tilflyttere, som kommer fra forældrenes bolig, mens det er få på Lolland, hvilket afspejler udbuddet af uddannelser i områderne.

Tabel 23 Tilflyttende husstande til de forskellige yderområder fordelt på hvilke husstandsændringer der er sket i forbindelse med flytningen (pct.) 2002

	Nordvest- jylland	Vest- jylland	Øerne	Lolland	Born- holm	Tønder	Nord- djurs
Samme husstand	28	28	37	34	38	33	26
Fra forældre	7	9	4	3	5	6	5
Pardannelse	15	13	10	12	9	13	14
Andre sammenflytn.	10	11	10	11	12	11	12
Skilsmisse	12	11	13	12	11	11	12
Andre opløsninger	30	28	25	28	24	27	31
Total	100	100	100	100	100	100	100
Overrepræsentation i pct.							
Samme husstand	-10	-9	21	10	23	8	-15
Fra forældre	8	50	-28	-55	-10	-8	-10
Pardannelse	15	2	-22	-7	-30	2	9
Andre sammenflytn.	-6	4	-7	3	13	1	10
Skilsmisse	-1	-5	15	5	-2	-8	3
Andre opløsninger	6	-1	-9	1	-13	-5	9

Overrepræsentation angiver hvor mange pct. større andelen af gruppen udgør blandt tilflytterne til det pågældende yderområde sammenlignet med gennemsnittet for tilflytterne til alle yderområderne

På Bornholm og Øerne er der få tilflyttere, som danner nye par. mens der er mange i Nordvestjylland og Norddjurs. Skilsmisseramte søger lidt oftere til Øerne end til de øvrige områder.

Ændringer i arbejdssituationen

I mange tilfælde sker der en ændring i de flyttendes jobstatus i forbindelse med flytningen. Disse ændringer kan være en følge af flytningen, men de kan også være årsagen til flytningen til yderområderne. I analysen er set på ændringerne for husstandens 'hovedperson' – den person i husstanden, som har den højeste indkomst. Der er medtaget følgende ændringer:

- 1 Påbegyndelse af studie. Ændring fra skoleelev til studerende, fra job til studerende eller fra arbejdsløs mv. til studerende
- 2 Afsluttet studie uden job. Ændring fra at have været studerende til arbejdsløs, kontanthjælpsmodtager eller førtidspension
- 3 Afsluttet studie med job. Ændring fra studerende til i beskæftigelse
- 4 Fra Arbejdsløs til job. Ændring fra arbejdsløs eller kontanthjælpsmodtager til beskæftigelse
- 5 Jobskifte: Ændring af arbejdsplads
- 6 Fra job til arbejdsløshed: Ændring fra i beskæftigelse til arbejdsløs eller kontanthjælpsmodtager
- 7 Fra job til pension: Ændring fra Beskæftigelse til førtidspension, efterløn eller folkepension

Det ses af Tabel 24, at det i gennemsnit var kun ca. 40 pct. af tilflytterne, som ikke ændrede status i forbindelse med flytningen, dvs. de var enten i samme job eller var arbejdsløse, studerende eller pensionister både før og efter flytningen. Det ses også, at der var flere af tilflytterne, som havde uændret status end blandt fraflytterne, men tilflytterne svarede til alle flytten-
de over 50 km.

Tabel 24. Tilflyttende husstande til yderområderne fordelt på, hvilke ændringer der er sket i deres arbejdssituation i forbindelse med flytningen (pct.), sammenlignet med fraflytterne og alle flyttende > 50 km 2002

	Tilflyttere	Fraflyttere	Forskel på til – og fraflyt	Alle flyttende > 50 km
Uændret jobstatus	42	37	5,3	42,3
Påbegyndt studie	3	14	-10,6	9,6
Afsluttet studie uden job	3	3	0,2	2,9
Afsluttet studie med job	8	7	1,8	8,1
Fra arb.løs til job	4	5	-1,3	4,1
Jobskifte	13	11	1,2	11,5
Fra job til arb.løshed	8	5	2,4	5,7
Fra job til pension	2	1	1,5	1
fra arb.løs til pension	1	1	0,5	0,6
Andre ændringer	5	4	1,1	3
Ikke defineret	12	14	-2,0	11,2
Total	100	100		100

Kun 3 pct. af tilflytterne havde påbegyndt et studie, mens dette gjaldt for 14 pct. af fraflytterne og 10 pct. af alle flyttende.

Det kunne forventes, at der blandt tilflytterne ville være flere, som vendte tilbage efter endt studie. Dette ser imidlertid ikke ud til at være tilfældet. Der er ikke flere blandt tilflytterne, som har afsluttet et studie end blandt fraflytterne og blandt alle flyttende. Dette tyder på, at yderområderne ikke er gode nok til at få deres unge fraflyttere tilbage igen, og en stor del af disse tilflyttere forlader kommunen igen i løbet af det efterfølgende år (29 pct.). En del af disse kan dog efter studiet i første omgang have taget et job ved studiestedet og først senere være vendt tilbage. De kan skjule sig blandt den gruppe, som kommer fra job eller arbejdsløshed.

Yderområderne har ikke så stort et udbud af arbejdspladser som de øvrige regioner. Det kunne derfor forventes, at færre ville flytte til områderne i forbindelse med jobskifte. Det er lidt overraskende, at det modsatte er tilfældet. Der er flere blandt tilflytterne, som har skiftet job end blandt både fraflytterne og blandt alle flyttende.

En af ideerne for at vende befolkningsudviklingen i yderområderne har været at satse på at tiltrække personer, som gik på pension. Selv om Tabel 19 viste, at der er end del pensionister blandt tilflytterne, er det sjældent at flytningen sker direkte samtidigt med pensioneringen. Derimod sker det relativt ofte, at personer, der bliver arbejdsløse benytter lejligheden til at flytte til yderområderne.

Tilflytningen i forbindelse med afsluttede studier sker oftest til Vestjylland og Tønder, sjældnest til Øerne, Lolland og Bornholm (Tabel 25). Til gengæld er det oftere i forbindelse med jobskifte, eller ved ændring fra arbejdsløshed til job, at man flytter til Øerne og Bornholm. Det er sjældent i forbindelse med jobskifte, at man flytter til Lolland og til en vis grad også Norddjurs.

Tabel 25. Tilflyttende husstande til de forskellige yderområder fordelt på, hvilke ændringer der er sket i deres arbejdssituation der er sket i forbindelse med flytningen (pct.) 2002

	Nordvest- jylland	Vest- jylland	Øerne	Lol- land	Born- holm	Tønder	Nord- djurs
Uændret jobstatus	41,5	41,3	42,7	46,5	38,9	41,2	44,8
Påbegyndt studie	3,2	2,3	1,7	2,7	3,0	4,8	1,8
Afsluttet studie uden job	3,2	4,5	0,9	2,2	2,3	2,5	4,1
Afsluttet studie med job	8,6	11,5	6,6	4,0	6,6	9,8	8,8
Fra arb.løs til job	3,4	4,1	4,3	4,1	4,8	3,4	3,9
Jobskifte	12,9	13,0	13,7	10,8	15,3	12,5	6,7
Fra job til arb.løshed	7,5	4,5	8,8	10,3	10,4	7,1	7,8
Fra job til pension	1,8	1,8	3,3	3,0	2,6	1,8	1,6
Fra arb.løs til pension	0,9	1,2	2,8	1,8	0,7	0,9	0,3
Andre ændringer	4,4	3,2	4,7	4,5	6,6	4,3	7,3
Ikke defineret	12,6	12,5	10,4	10,0	8,7	11,6	13,0
Total	100	100	100	100	100	100	100

Overrepræsentation i pct.

Uændret jobstatus	-1	-2	1	10	-8	-2	6
Påbegyndt studie	10	-21	-41	-7	3	66	-38
Afsluttet studie uden job	3	45	-71	-29	-26	-19	32
Afsluttet studie med job	4	39	-20	-52	-20	18	6
Fra arb.løs til job	-13	5	10	5	23	-13	0
Jobskifte	3	4	10	-14	22	0	-46
Fra job til arb.løshed	-3	-42	14	34	35	-8	1
Fra job til pension	-18	-18	50	36	18	-18	-27
Fra arb.løs til pension	-25	0	133	50	-42	-25	-75
Andre ændringer	-4	-30	2	-2	43	-7	59
Ikke defineret	9	8	-10	-14	-25	0	12

Overrepræsentation angiver hvor mange pct. større andelen af gruppen udgør blandt tilflytterne til det pågældende yderområde sammenlignet med gennemsnittet for tilflytterne til alle yderområderne

Flytninger i forbindelse med pensionering sker derimod oftere til Øerne og Lolland, samt i en vis grad Bornholm. Der er også en del flere blandt tilflytterne til disse områder, som flytter i forbindelse med, at de er blevet arbejdsløse, mens det er relativt få i Vestjylland.

Ændringer med hensyn til pendling

Flytning til yderområderne må forventes at øge pendlingen, fordi mulighederne for beskæftigelse er mindre i disse områder. Det må især forventes, at tilflyttere, der beholder deres gamle job vil få en væsentlig forøgelse af pendlingen. Derimod kan kombineret job- og boligsift tænkes at føre til en formindskelse af pendlingen.

I gennemsnit øger 'hovedpersonen' for de husstande, som flytter til yderområderne afstanden til sin arbejdsplads med 23 km i forbindelse med flytningen, fremgår det af Tabel 26. Dette er væsentligt mere end, hvad der gælder for alle der flytter mere end 50 km (ca. 7 km). For fraflytterne gælder det tværtimod, at den gennemsnitlige pendlingsafstand falder ved flytningen.

Tabel 26. Ændring i km i afstanden fra hjem til arbejde 2002 for tilflyttere til yderområderne i job sammenlignet med fraflytterne og alle flyttende mere end 50 km, opdelt på ændringer i arbejdssituationen under flytningen.

	Tilflytterne	Fraflytterne	Alle > 50 km
Uændret job	28,4	-3,4	8,6
Jobskifte	9,4	-1,2	0,3
Alle	23,0	-2,5	6,6

Afstanden er beregnet ved hjælp af GIS koordinater som fugleflugtslinjen mellem boligen og arbejdsstedet.

Ændringerne i pendlingen har en sammenhæng med, om man skifter job i forbindelse med flytningen. Tabellen viser således, at det især er til flyttere, der beholder deres job, der øger pendlingen drastisk (28 km) og i langt større omfang end alle flyttende > 50 km. De, der skifter job i forbindelse med flytningen øger også pendlingen, men i langt mindre omfang (9 km).

Der er også meget store forskelle mellem de forskellige yderområder med hensyn til ændringer i pendlingsafstanden ved tilflytning (Tabel 27).

Tabel 27. Ændring i km i afstanden fra hjem til arbejde for tilflyttere i job til de forskellige yderområder 2002.

	Uændret job	Jobskifte	Alle	Antal
Nordvestjylland	15,6	-2,2	10,5	428
Vestjylland	-0,1	5,5	1,5	246
Øerne *)	38,8	-8,2	24,7	80
Lolland	52,7	33,7	48,0	142
Bornholm	120,6	31,3	92,4	92
Tønder	39,8	11,2	30,6	93
Norddjurs	13,7	45,0	21,0	68
Alle	28,4	9,4	23,0	1149

*) Beregningen af pendlingen for Øerne er kun beregnet som fugleflugtsafstand, som undervurderer afstanden.

Det er især tilflytterne til Bornholm, der får en kraftig forøgelse af pendlingen (92 km). Det skyldes især de tilflyttere, som beholder deres job, men der er også en del af de, der ændrer job, som forøger pendlingen, hvilket tyder på, at mange af dem ikke skifter til nye job på øen. Lolland har den næststørste forøgelse af pendlingen blandt tilflytterne (48 km) – lidt mindre blandt de der skifter job, men ikke meget. Også her er det altså ikke alle, der får job i kommunen. Det gælder i lagt højere grad for de der flytter til Øerne, hvor pendlingsafstanden falder ved jobskift, mens den øges meget for de, der ikke skifter. Det omvendte gælder for Norddjurs, hvor pendlingen øges væsentligt mere for de, der skifter job. Der er sandsynligvis tale om mange tilflyttere, der arbejder i Århus eller Randers.

Blandt tilflytterne til Vestjylland og Nordvestjylland sker der kun en mindre forøgelse af pendlingen – i Nordvestjylland er der oftest ved uændret job, i Vestjylland oftest ved jobskifte.

Boligændringer

Forbedring af boligforholdene kan være et vigtigt motiv for tilflytterne til yderområderne, og det er derfor relevant at se på, hvilke ændringer der sker i boligsituationen i forbindelse med flytningerne. Der må dog – alt andet lige – antages at ske en del ændringer i boligsituationen, som ikke nødvendigvis har betydning for flytningen, alene af den grund, at boligudbuddet er meget anderledes i yderområderne end i byområderne. I undersøgelsen er set på, om man flytter til eller fra enfamiliehus eller lejlighed i flerfamiliehus (Tabel 28). Tabellen viser, at en langt større andel af tilflytterne til yderområderne er flyttet i enfamiliehus, sammenlignet med både fraflytterne og alle

flyttende, især er mange flyttet fra lejlighed til enfamiliehus. Blandt fraflytterne er der mange, som er flyttet fra enfamiliehus til lejlighed, mens det er meget få i yderområderne. En større del af tilflytterne til lejligheder flyttede imidlertid igen i løbet af 2003.

Tabel 28. Tilflyttende husstande til yderområderne fordelt på, hvilke ændringer der er sket i deres bolig-situation i forbindelse med flytningen (pct.), sammenlignet med fraflytterne og alle flyttende > 50 km 2002. Desuden ses andelen af tilflytterne, som ikke flyttede igen til en ny bolig i 2003.

	Tilflyttere	Fraflyttere	Forskel til - fra	Alle flyttende > 50 km	Andel som blev boende
Til enfamiliehus fra lejlighed	34	11	23,6	21	48
Til enfamiliehus fra enfam.	35	26	8,7	21	60
Til lejlighed fra lejlighed	17	19	-1,5	30	44
Til lejlighed fra enfamiliehus	14	45	-30,7	28	50
Total	100	100		100	52

Det er især til Øerne, Lolland og Bornholm, at der er mange som er flyttet i enfamiliehus ses det af Tabel 29.

Tabel 29. Tilflyttende husstande til de forskellige yderområder fordelt på, hvilke ændringer der er sket i deres bolig-situation der er sket i forbindelse med flytningen (pct.) 2002

	Til enfamiliehus fra lejlighed	Til enfamiliehus fra enfamiliehus	Til lejlighed fra lejlighed	Fra enfamiliehus til lejlighed	Total
Nordvestjylland	30	33	20	17	100
Vestjylland	30	38	15	17	100
Øerne	38	45	8	9	100
Lolland	40	34	15	11	100
Bornholm	49	35	10	6	100
Tønder	32	29	23	16	100
Norddjurs	31	31	22	17	100
Total	34	35	17	14	100

Overrepræsentation i pct.

Nordvestjylland	-13	-12	12	17
Vestjylland	-6	10	29	-1
Øerne	20	-12	-54	-11
Lolland	20	17	-37	-25
Bornholm	-13	-12	12	17
Tønder	-6	10	29	-1
Norddjurs	20	-12	-54	-11

Overrepræsentation angiver hvor mange pct. større andelen af gruppen udgør blandt tilflytterne til det pågældende yderområde sammenlignet med gennemsnittet for tilflytterne til alle yderområderne

I Nordvestjylland, Tønder og Norddjurs er der 35-40 pct., der flytter ind i lejligheder.

Flytning til fødeegnen?

En af begrundelserne for at flytte til yderområderne kunne være, at man ønsker at vende tilbage til det sted, hvor man voksede op. I datamaterialet har vi oplysninger om fødesogn (dog ikke for Tønder, da Sønderjylland ikke er registreret). Dette har vi brugt til at beregne, hvor langt den nye bolig i yderområderne ligger fra fødestedet ved hjælp af GIS koordinater for boligen og fødesognet (Tabel 30).

Tabel 30. Tilflytterne fordelt på afstanden fra boligen efter flytningen til deres fødsels sogn, sammenlignet med fraflytterne og alle flyttende > 50 km i 2002. (pct.)

	Tilflytterne	Fraflytterne	Alle > 50 km
< 10 km	14,0	10,6	13,4
10-20 km	6,0	5,0	4,8
20-30 km	5,0	3,4	3,7
30-50 km	7,9	8,5	7,1
50+ km	67,1	72,5	71,1
Total	100	100	100

Der er lidt flere blandt tilflytterne til yderområderne, der bosætter sig nær ved fødestedet. Mens det er 25 pct., der bosætter sig mindre end 30 km fra centrum af fødesognet, så gælder dette for 22 pct. af alle flytninger > 50 km. Blandt fraflytterne er det kun 19 pct. Man skulle forvente, at de, der flytter tilbage nær fødestedet, vil være mere stabile tilflyttere, men det er ikke tilfældet. De flytter lige så ofte ud af kommunen igen i løbet af det efterfølgende år som alle tilflyttere.

Det er især blandt tilflytterne til Bornholm, Nordvestjylland, Øerne og Norddjurs, at der er mange som flytter tæt på deres fødested (Tabel 31). Færrest er det blandt tilflytterne til Lolland (kun 16 pct. flytter til et sted mindre end 30 km fra).

Tabel 31. Tilflytterne til forskellige yderområder fordelt på afstanden fra boligen efter flytningen til deres fødsels sogn (pct.), og den gennemsnitlige afstand i km. 2002

	< 10 km	10-20 km	20-30 km	30-50 km	50+ km	I alt	Gns. afstand i km
Nordvestjylland	16,9	7,4	4,5	8,3	62,8	100	103
Vestjylland	11,8	5,6	4,3	7,7	70,6	100	107
Øerne	17,5	6,1	2,6	2,6	71,1	100	95
Lolland	8,2	3,3	4,9	4,9	78,6	100	102
Bornholm	21,0	5,9	4,3		68,8	100	159
Norddjurs	17,1	4,9	2,4	15,9	59,8	100	113

Men ser man på den gennemsnitlige afstand til fødestedet er billedet et helt andet. Her er det tilflytterne til Bornholm, der bor længst væk. En del af disse må derfor flytte langt væk fra fødestedet. Tilflytterne til Øerne er tættest på.

Statistiske analyser af tilflytterne

Sammenligning af tilflytterne med alle flyttende > 50 km ved logistisk regression

I de ovenstående analyser har vi sammenlignet tilflytterne med andre flyttende med hensyn til forskellige variable hver for sig. Mange af disse variable er imidlertid indbyrdes afhængige, og de viste forskelle for de enkelte forhold kan derfor hænge sammen med deres korrelation med andre forhold, som er mere afgørende. For at identificere, hvordan tilflytterne adskiller sig fra andre flyttende kan anvendes en statistisk metode kaldet logistisk regression, hvor man anvender en kombination af kontinuerte og logiske variable (har kun værdien sand og falsk). I analysen er anvendt følgende variable:

Logiske variable:

- *Unge < 30 år?*: Er hovedpersonen i husstanden yngre end 30 år?
- *Ældre 60+ år?*: Er hovedpersonen i husstanden 60 år eller ældre?
- *Par?*: Er husstanden et par?
- *Har børn?*: Har husstanden børn?
- *I arbejde?*: Er hovedpersonen i husstanden i arbejde efter flytningen?
- *Har videregående uddannelse?*: Har hovedpersonen i husstanden en videregående uddannelse?
- *Jobskift?*: Har hovedpersonen i husstanden skiftet job i forbindelse med flytningen?
- *Afslutter uddannelse?*: Har hovedpersonen i husstanden afsluttet en uddannelse i året for flytningen?
- *Fra lejlighed til enfamiliehus?*: Er husstanden flyttet fra en lejlighed til et enfamiliehus?

Kontinuerte variable:

- *Indkomst/100.000 kr*
- *Øget pendling km*
- *Nærmere fødested km*

I Tabel 32 ses resultaterne af analysen. Den viser, hvor signifikante de enkelte variable er og de såkaldte 'odds ratios'. På grundlag af disse kan man beregne, hvor meget sandsynligheden for, at en flyttende husstand flytter til yderområderne, øges, når de uafhængige variable øges med enheden 1. For eksempel falder sandsynligheden med 42 pct., hvis man er en ung under 30 år, og den falder med 8 pct. når indkomsten stiger med 100.000 kr.

Tabel 32. Logistisk regressionsanalyse af forskellen mellem tilflytterne til yderområderne og alle flyttende > 50 km.

	Signifikans	Odds ratio	Øget sandsynlighed
Unge < 30 år?	,000	,585	-42%
Ældre 60+ år?	,000	1,339	34%
Par?	,000	1,224	22%
Har børn?	,000	1,152	15%
Indkomst/100.000 kr	,000	,923	-8%
I arbejde?	,000	,819	-18%
Har videregående uddannelse?	,000	,810	-19%
Jobskift?	,001	1,142	14%
Forlader arbejde	,000	1,242	24%
Øget pendling km	,000	1,128	13%
Afslutter uddannelse?	,000	1,611	61%
Fra lejlighed til enfamiliehus?	,000	1,927	93%
Nærmere fødested km	,000	1,050	5%

Det ses, at alle de anvendte variable er signifikante (signifikans under 0,05).

Analysen viser, at sammenlignet med alle flyttende > 50 km så er tilflytterne til yderområderne sjældnere unge, oftere ældre og oftere par med børn. Tilflytterne er sjældnere i arbejde, har sjældnere en videregående uddannelse og har en lavere indkomst. Tilflytterne kommer oftere i forbindelse med ændringer i arbejdsforhold i form af jobskift, pension og arbejdsløshed, samt især ved afslutning af uddannelse. Flytningen medfører oftere en øget pendling for de beskæftigede. Der er langt oftere tale om en flytning fra lejlighed til enfamiliehus, end det gælder for alle flyttende, og man flytter lidt oftere tættere på fødestedet.

Gruppering af tilflytterne ved clusteranalyse

Tilflytterne til yderområderne har mange forskellige karakteristika, som krydser hinanden. For at undersøge, i hvor høj grad tilflytterne kan opdeles i grupper med nogenlunde ensartede karakteristika, er anvendt en anden statistisk analyseteknik kaldet clusteranalyse. Metoden opdeler populationen af tilflyttere på grundlag af nogle valgte variable. Vi har valgt nogle af de variable, som må antages at have størst betydning for tilflytterne til yderområderne. Det er jobskifte, afslutning af uddannelse, forlader job pga. arbejdsløshed eller pension, ændring af pendlingsafstand, forbedret bolig ved flytning fra lejlighed til enfamiliehus (opdelt på beskæftigede og ikke beskæftigede), flytning tilbage fødeegnen, samt baggrundsvariable som indkomst, alder og familiesituation.

I Tabel 33 er vist resultaterne af analysen. Den munder ud i en opdeling af tilflytterne i 7 forskellige grupper. I tabellen ses, hvordan tilflytterne er fordelt på disse grupper og værdierne af de forskellige inputvariable.

Tabel 33. Resultater af clusteranalyse – opdeling af tilflyttere til yderområderne i 7 grupper og inputvariables værdier for hver af disse grupper (pct).

	Clustergrupper							Alle
	1	2	3	4	5	6	7	
Fordeling af tilflytterne på grupper	20	18	13	12	16	10	12	100
Inputvariable								
Indkomst 1000 kr.	272	203	263	191	152	161	94	198
Øget pendlingsafstand km	-9	3	52	7	6	-	9	11
Jobskifte	100	53	1	51	0	0	0	36
Afslutter uddannelse	0	0	0	47	0	0	0	5
Forlader arbejde	0	0	0	0	0	100	0	10
Forbedret bolig og beskæftiget	0	0	33	0	0	0	0	4
Forbedret bolig, ikke beskæftiget	0	3	0	1	35	0	0	6
Flytter til fødeegn	0	0	3	66	2	8	0	9
Unge < 30 år	52	46	38	81	5	24	100	48
Ældre 60+ år	0	0	2	2	45	15	0	9
Par	46	53	86	53	23	46	0	44
Har børn	0	100	27	26	7	27	0	28
Andre variable								
Beskæftigede	99	66	64	64	8		10	51
Studerende	1	9	20	15	4		62	13
Folkepensionister			1	1	38	18		9
Andre uden arbejde	1	22	14	15	44	66	24	24

De identificerede grupper kan på grundlag af værdierne for inputvariable fortolkes på følgende måde:

Gruppe:

- 1 *Nyt job i yderområderne uden børn:* Det er personer og husstande uden børn, som alle flytter i forbindelse med, at de får nyt job, som ofte ligger i yderområderne, idet pendlingsafstanden samtidigt falder. Over halvdelen af gruppen er unge under 30 år og ca. halvdelen er par, men ingen af dem har børn. De har den højeste gennemsnitsindkomst af grupperne. De flytter ikke tilbage til hjemegnen, og de får ikke forbedrede boligforhold, idet de enten flytter til lejligheder eller fra enfamiliehuse. Det kan dog tænkes, at det er fordi, de starter deres ophold i en foreløbig bolig for senere at flytte til enfamiliehuse, når de føler sig mere sikre. De udgør 20 pct. af de flyttende.
- 2 *Børnefamilier:* Alle husstande i denne gruppe har børn. Ca. halvdelen kommer i forbindelse med jobskifte og to ud af tre har beskæftigelse, hvilket er mere end gennemsnittet, men hver femte er uden arbejde. Indkomsterne er lidt over gennemsnittet, men den kan forventes at variere meget i gruppen. Næsten halvdelen er unge under 30 år og kun halvdelen er parfamilier. Det sidste skyldes at en del af dem – 27 pct. – er sammensatte husstande med flere forskellige familietyper i samme bolig efter flytningen. Gruppen udgør 18 pct. af tilflytterne.
- 3 *Forbedret boligsituation i job:* Dette er en gruppe af beskæftigede (og studerende) med relativ høj indkomst, hvoraf en stor del forbedrer deres boligsituation ved at flytte fra lejlighed til enfamiliehus uden at skifte jobsituation. Dette medfører en drastisk forøgelse af pendlingen. De har i gennemsnit en høj indkomst, men denne varierer meget i gruppen. 86 pct. af dem er par og 27 pct. har børn. De udgør 13 pct.
- 4 *Flytter hjem:* To ud af tre i denne gruppe flytter tilbage til hjemegnen og mange gør det i forbindelse med afsluttet uddannelse eller ved jobskifte. Det er fortrinsvist unge under 30 år, hver fjerde husstand har børn og

halvdelen er par. Indkomsterne er middel. De udgør 12 pct. af de flyttende.

- 5 *Ikke-beskæftigede, som forbedrer boligsituationen*: Dette er en gruppe af personer uden beskæftigelse - fortrinsvist ældre folkepensionister og andre udenfor arbejdsmarkedet. Mere end hver tredje forbedrer boligsituationen ved at flytte fra lejlighed til enfamiliehus. Der er mange enlige i gruppen og indkomsten er relativt lav. De udgør 16 pct. af tilflytterne.
- 6 *Arbejdsophør*: Alle i gruppen er ophørt med at være i beskæftigelse i løbet af året. Hver femte er gået på folkepension (eller efterløn), mens alle de øvrige blot er blevet uden arbejde (eller kommet på førtidspension). De har en relativt lav indkomst. Nogle få af dem vender tilbage til hjemegnen. Næsten halvdelen er par og hver fjerde familie har børn. De udgør 10 pct. af tilflytterne.
- 7 *Unge enlige uden børn*: Dette er unge enlige under 30 år, som fortrinsvis er studerende, men hver fjerde er uden arbejde. De har meget lave indkomster. De udgør 12 pct.

Forskelle mellem by og landområder

Som tidligere vist er der forskelle på, hvem der flytter til by- og landområder i yderområderne. I Tabel 34 er tilflytterne til områder med forskellig grad af urbanisering fordelt på de identificerede clustergrupper.

Tabel 34. Tilflytterne til by og land i yderområderne fordelt på clustergrupper

	Clustergrupper							Total
	Nyt job, u børn	Børnefamilier	Forbedret bolig i arbejde	Flytter hjem	Forbedret bolig uden arbejde	Arbejdsophør	Unge enlige	
Mellemstor by	21	15	12	15	11	9	17	100
Mindre by	22	16	13	12	15	8	14	100
Landsby	17	22	15	9	18	11	8	100
Land	19	19	14	11	17	11	10	100
Total	20	18	13	12	16	10	12	100
Overrepræsentation								
Mellemstor by	6	-17	-12	33	-30	-11	47	
Mindre by	10	-10	-2	6	-3	-21	17	
Landsby	-14	25	10	-22	13	14	-33	
Land	-4	6	3	-9	8	11	-16	

De barnløse tilflyttere med nyt job flytter oftere til byområderne, hvorimod børnefamilierne mest kommer til landsbyer og land. Det samme gælder for den gruppe der forbedrer boligforholdene – både de, der er i job uden at skifter arbejdsplads og de der ikke er i job. Også de, der forlader arbejdsmarkedet i forbindelse med flytningen, flytter oftere til landområderne. De unge enlige og de, der flytter tilbage til hjemegnen, bosætter sig derimod oftest i byområderne.

Forskelle mellem yderområderne

Der er også – som tidligere vist - markante forskelle på sammensætningen af tilflytterne til de forskellige yderområder fremgår det af Tabel 35.

Tabel 35. Tilflytterne til de forskellige yderområder fordelt på clustergrupper

	Clustergrupper							Total
	Nyt job, u børn	Børne- familier	Forbedret bolig i arbejde	Flytter hjem	Forbedret bolig uden arbejde	Arbejds- ophør	Unge enlige	
Nordvestjylland	21	17	12	13	13	9	14	100
Vestjylland	27	20	11	12	12	6	13	100
Øerne	20	14	12	12	25	12	7	100
Lolland	16	19	15	9	21	13	7	100
Bornholm	13	18	19	11	19	13	7	100
Tønder	21	21	15	-	14	9	16	100
Norrdjurs	14	18	12	16	16	9	14	100
Total	20	18	13	12	16	10	12	100
Overrepræsentation								
Nordvestjylland	6	-6	-7	16	-16	-6	18	
Vestjylland	34	11	-20	0	-25	-37	14	
Øerne	-1	-24	-9	0	55	20	-43	
Lolland	-21	6	13	-26	35	37	-40	
Bornholm	-34	-2	41	-2	19	34	-39	
Tønder	2	18	13	-53	-14	-8	34	
Norrdjurs	-29	1	-7	39	3	-6	21	

Note: Data om fødeegn er mangelfulde for Tønder

Tilflyttere med jobskifte forekommer oftest i Nordvestjylland og Tønder, sjældnest på Bornholm og Norrdjurs. Tilflytning af beskæftigede, der forbedrer deres boligsituation uden jobskifte sker oftest til Bornholm og i en vis udstrækning til Lolland og Tønder. Der er flest, der flytter hjem til Norrdjurs og Nordvestjylland. Husstande uden arbejde, som forbedrer boligsituationen flytter især til Øerne og Lolland, samt i lidt mindre grad til Bornholm. Det samme gælder når man ser på de, der forlader et job for at blive pensioneret eller arbejdsløs. De unge enlige flytter derimod sjældent til disse kommuner.

Litteratur

Byforum (2001). Det danske boligmarked – udvikling i boligforsyning og boligønsker. København.

Böheim, R. and Taylor, M. P. (2002). Tied down or room to move? Investigating the relationships between housing tenure, employment status and residential mobility in Britain. *Scottish Journal of Political Economy*, Vol. 49, No. 4.

Cannari, L., Nucci, F. and Sestito, P. (2000). Geographic labour mobility and the cost of housing: evidence from Italy. *Applied Economics* 32: 1899-1906.

Cameron, G. and Muellbauer, J. (1998) The housing market and regional commuting and migration choices. *Scottish Journal of Political Economy*, Vol 45., No. 4.

Clark, W. A. W. and Burt, J. E. (1980). The impact of workplace on residential location. *Annals of the Association of American Geographers*, Vol. 70, No. 1, pp. 59-67.

Cuba, L. and Hummon, D. M. (1993a). A place to call home: Identification with dwelling, community and region. *The Sociological Quarterly*, Vol. 34 No. 1: 111-131.

Cuba, L. and Hummon, D. M. (1993b). Constructing a sense of home: Place affiliation and migration across the life cycle. *Sociological forum* Vol. 8, No. 4.

Deding, M. and Filges T. (2004). Derfor flytter vi. Geografisk mobilitet i den danske arbejdsstyrke. Copenhagen: Socialforskningsinstituttet.

Fielding, A. (1992). Migration and Social Change. In Stillwell, J., Rees, P. and Boden, P. (eds.), *Migration Processes and Patterns* Vol 2. London: Belhaven.

Fischer, P. A. and Malmberg, G. (2001). Settled people don't move: On life course and (im-) mobility in Sweden. *International Journal of Population Geography* 10: 357-371.

Gerson, K., Stueve, C. A. and Fischer, C. (1977). "Attachment to place". In *Networks and Places*, Fischer, C. et al (eds). New York: The Free Press.

Green, A. E., Hogarth, T. and Shackleton, R. E. (1999). Longer distance commuting as a substitute for migration in Britain: a review of trends, issues and implications. *International Journal of Population Geography* 5: 49-67.

Green, R. K. and Hendershott, P. H. (1999). Home ownership and unemployment in the U.S. Internet paper.

Hanson, S. and Pratt, G. (1988). Reconceptualizing the links between home and work in Urban Geography. *Economic Geography*, Vol. 64, No. 4.

- Henley, A. (1998). Residential mobility, housing equity and the labour market. *The Economic Journal* 108: 414-427.
- Hidalgo, M. C. and Hernández, B. (2001). Place attachment: Conceptual and empirical questions. *Journal of Environmental Psychology* 21: 273-281.
- Hugo, G. J. and Bell, M. (1998). The Hypothesis of Welfare-led Migration to rural Areas: The Australian case. In Boyle, P. and Halfacree K. (eds.) *Migration Into rural Areas*, Chichester: John Wiley.
- Jackman, R. and Svouri, S. (1992). Regional Migration in Britain: An analysis of Gross Flows using NHS Register Data. *Economic Journal*, 102, pp. 1433-50.
- Lindgreen, U. (2003). Who is the counter-urban mover? Evidence from the Swedish Urban System. *International Journal of Population Geography* 9: 399-418.
- Lundholm, E. Garvill, J, Malmberg, G. and Westin, K. (2004). Forced or free movers? The motives, voluntariness and selectivity of interregional migration in the Nordic countries. *Population, Space and Place* 10, 59-72.
- Lundholm, E. (2007). New motives for migration? On interregional mobility in the Nordic context. Doctoral dissertation, Umeå University, Sweden.
- Mesch, G. S. and Manor, O. (1998). Social ties, environmental perception and local attachment. *Environment and Behaviour* Vol. 30, No. 4
- Norstrand, R. og Kaag Andersen, A. (2002). *Indkomster flytninger og uddannelse*. Copenhagen: AKF.
- Rouwendal, J. and Meijer, E. (2001). Preferences for housing, jobs and commuting: A mixed logit analyses. *Journal of Regional Science*, vol. 41, No. 3.
- Sampson, R. J. (1988). Local Friendship Ties and Community Attachment in Mass Society: A 'Multilevel Systemic Model. *American Sociological Review* 53: 766-799.
- Skifter Andersen, H. (2009a). Explanations for Long-distance Counter-urban Migration into Fringe Areas in Denmark. *Population, Space and Place* (Under udgivelse).
- Skifter Andersen, H. (2009b). Explanations for preferences for surroundings and location of the home. Paper to ENHR Conference Prag 2009.
- Speare, A. J., Goldstein, S. and Frey, W. H. (1974). *Residential Mobility, Migration and Metropolitan Change*. Cambridge, MA: Ballinger.
- Tunali, I. (2000). Rationality of Migration. *International Economic Review*, 41,4, pp. 893-920.
- Wiendels, B. and van Kempen, R. (1997). Moving for a new job? Job movements and residential mobility in the Netherlands, paper to ENHR conference, Piran.
- Ærø, T., Suenson, V. and Skifter Andersen, H. (2005). *Bosætning i yderområder*. Hørsholm: Statens Byggeforskningsinstitut.

I denne analyse er set på til- og fravandringen fra en række af de kommuner, der kan karakteriseres som yderområder. Der gives en kort karakteristik af kommunerne og deres befolkning sammenlignet med hele landet. Desuden belyses hvem og hvor mange, der vandrer til og fra områderne, og hvordan tilflytterne adskiller sig fra fraflytterne. Tilflytterne sammenlignes med andre vandringer i hele landet, og sammensætningen af tilvandringen til de forskellige områder og til by og land i områderne afklares. Sidst i rapporten beskrives nogle af årsagerne til, hvorfor man flytter til yderområderne, og hvordan dette afviger fra andre flytninger.

Analysen danner baggrund for SBI 2010:52: Tilflyttere til yderområder: forandring, integration og strategier.

1. udgave, 2010

ISBN 978-87-563-1466-4